

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

COLLA=||TIONVM SACRA-||RVM LIBRI VIII.

Bredenbach, Tilmann

Coloniae, 1584

VD16 B 7375

Lib. IIII. De mirificis operationib. quorundam illustrium Sanctorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52445](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52445)

COLLATI ONVM SACRARVM LIBER QVARTVS.

DE MIRIFICIS OPERAT
ONIBVS QVORVNDAM
illustrium Sanctorum.

*Miraculum sanè memorabile diuinitus
claratum in homine quodam flammi
serè exusto, & tamen in vita conser
uato, admirabiliter, donec confessione & Eu
angelistia munitus esset, meritis sanctissima
tyris Barbara à Theodorico Pauli G
mensi, qui præsens interfuit, conscriptum.
Contigit miraculum hoc, anno Christi
Habetur in Tomis Suriy 4. Decemb.*

CAP. PRIMVM.

Post mortem Domini Frederici de
ckenheim, Traiectensis Ecclesie Ep
pi, propter electionis dissidium d
cidit pro Episcopatu contendere: è quib
ter quamuis canonicè electus, & à subd
ceptus, paulò post tamen vi denuò est extr
atque fugatus. Eam ob rem Martino Pap
rebelles schismaticosque excommunicat
nis censura animaduertente, accidit, m
tum Ecclesiasticos, tum Plebeios DEVM

mentes à Traiecto, propterea quod Apostolica ibi censura cōtemnebatur, discedere: quippe qui inobedientiæ exilium præferre malent. Inter hos lanius quidam non minus pius quam diues, ne peccatis consentiret alienis, neue anathema cōtemneret, in Gorcum, quod est Hollandiæ oppidum, exul sese continuit. Nomen viro erat Henrico Kock. Hic diuam virginem ac martyrem Barbaram quotidie consueuerat venerari. Audierat nanque, quisquis hanc in honore habuisset in vita, absque confessione & Eucharistiæ Sacramento non mori.

Agebat vitæ suæ annum fermè septuagesimum, qui diuinæ incarnationis erat millesimus quadringentesimus quadragesimus octauus, dum ex agro redeunti, hæc accidit calamitas. Siquidem in nocte, qua festum agitur diui Augustini, quando labore rurali fatigatus dormiebat, candela ardens in stramina, quorum tum fortè ingens copia aderat, cecidit. Vnde domus accensa ilicò tota flagrauit. Euigilarunt prædictus Henricus & Andreas filius eius, & pariter territi vix incēdium vel nudi euasēre. Nam Andreas inter fugiendum ab igne circa genitalia læditur: Henrico verò patri indusium quo caput inuoluerat, duobus in locis ardere cœpit. Verùm corpore liberatus, pro pecuniæ amissione maiori sollicitudine cœpit vrgeri. Quare in domum redire statuit extracturus nummos. Itaq; signo crucis se

munens, vbi in domum flammis relicta
currit, hæc ante super corpus eius nudum co-
ruit, quam ad conclaue, in quo pecunia reco-
dita iacebat, perueniret. Hinc cum certa
mors instaret, tametsi vrentibus flammis
uiter torqueretur, maiori tamen dolore
ciebatur, quod Sacramentis Ecclesiasticis
esset præmunitus. Ea propter, desperata
poris salute, pro animæ duntaxat remedij
diuam Barbaram, qua tunc potuit deuotio-
se contulit. Orans igitur: Sancta, inquit,
bara, quod per sponsum tuum nunc potes
curre misero, & in peccatis morienti. Etenim
is precibus in me, quod olim pro Christo
morienti cœlitus est promissum. Mem-
sponsus tuus sanguinis tui rosci atque
nei: memor sit castissimi atque feruentis
moris tui, ne de corpore meo egrediar
ma, nisi cōfessionis sacramento ante purga-
& saluifico viatico præmunita.

Vix orationem finierat, & ecce virgo
decora sanctissima Barbara, eo scilicet
mate, quo in templo picta cernebatur. In
pallio suo mox ignium globos restinguit
stramineum tectum candida sua manu
eduxit, atque tuto in loco statuens, sic
cuta est: Quia grata mihi sæpenu-
onis obsequia obtulisti; & modo diuinam
sericordiam per meum patrocini-
um impetrasti, meo scias interuentu tibi ad auro-
que vitam prorogatam: quo viuendi

confessionis, Eucharistiæ, atque æternæ vñcti-
onis sacramenta recipias. His dictis ad super-
na rediens, Barbara virgo disparuit. Sæuiebat
interea ignis, & vicinas domos absorbere fe-
stinabat. Clamant vigiles, & pulsaris campa-
nis ciues excitati, accurrunt. Cæterum Henri-
cus ille prædictus, sanctissimæ Barbaræ præsi-
dio flammis ereptus, ab imo pedum vsque ad
verticem capitis fuerat adustus, nec minus in-
tusquam extra in corpore torridus. Vnde assa-
ti cadaueris speciem magis, quam hominis
præferbat. Siquidem verenda eius ignis edax
adeo absumpserat, vt hiantibus in inguine
vulneribus, etiam extra nudarentur cremata.
Nates & clunes eius flamma vorauit; hypo-
chondria, venter, pectus, ascellæ, collum, ac
scapulae nō modo adusta, sed inflexabilia quo-
que, & vt ferrum rigida erant. A vertice deni-
que capitis capilli cum carnibus defluentes,
& ossa nudantes, in genis hærebant. Quid mul-
ta recenseo? Adeo fuit crematus, vt ossibus
vix modica adhæreretur caro tanquam Aethio-
pis nigra. Nam præter oculos, linguam & cor,
quæ per beatæ Barbaræ subuentionem ex di-
uina miseratione adhuc suo in vigore viue-
bant, nihil in eo manebat reliquum.

Hic itaque, quamuis in eo nihil cernere.
tur præter admirabile, horrendumq; cunctis
simulachrum, per duos longos vicos, & plate-
am dictam die Moelenstraet de incendij lo-
co ad filiæ suæ dilectæ Dietuardæ, quæ viro ho-

norabili Neudoni filio Arnoldi dudum nupserat, domum solus iuit: ubi arentes pedes inter eundem à corpore eius decedentes, combustionis pariter ac miraculi evidens testimonium præbuere. Hæ tamen altero die collectæ, humandi eius corpori sociatæ sunt. Inque ad filia domum postquam aduenit, præ mortuum eius corpus lecto impositum est: se verò nihil aliud, quàm sacramenta Ecclesiastica, paulò post moriturus expetijt: omnibus interim manifestans, quanta sit Dei misericordia, beatæ Barbaræ precibus ac meritis in se collata. Quippè cuius mortuo atque exhumato corpori, ne sacramentorum expertum reretur, vita seruabatur.

Percrebuit interea per ciuitatem super huius miraculi tumor: & licet incendium interim omni serè momēto seipso fieret, maius adeò ut ad templum vsque diuæ Agnetis aliquoties etiam accensum multas domos sumeret, ad spectaculum tamen hoc mirabile cadaueris, ut ita dixerim, morituri plures quàm ad restringendum ignem, confluebant. Idcirco ut maius fieret miraculum, confortatus à Deo Henricus, perindè ac sanus & inuictus, populo aduentanti prædicabat. Noluit omnes, & ad terrenorum cōtemptum, celestiumque amorem, quoscumque poterat, arguitabat. Flentes pro se propterea arguebant quod pro se non vltra dolendum sentiebant, quippè cum quo Deus misericordiam seruabat.

Hortabatur quoque eos, qui aderant, ut Deum in cunctis eius operibus laudarent, casta ac ferventi deuotione colerent, & eius matrem virginem Mariam pia veneratione diligerent, sanctissimam quoque Christi sponsam Barbaram præcipua deuotione honorarent. Hæc enim, inquit, ut cernitis nunc oculis vestris, honorantibus se sacramenta confessionis & Eucharistiæ ante mortem impetrat. Ad hæc miraculi huius in se facti narrans ordinem atque modum replicat, addens illucescente aurora quâto cius in testimonium veritatis è sæculo se migraturum.

Ne verò de miraculi adhuc veritate quis dubitaret, aut quod diuinæ erat miserationis, naturæ aut fortunæ adscriberet, rogabat honestissimos quosque vtriusque sexus senes, ut accederent, & exploratis visu, tactuque probatis singulis & membris & locis, discerent non virtutis humanæ, quod viueret, sed potestatis esse diuinæ. Accedentibus ad lectum multis, & cum trepidatione tangentibus: Non sentio, inquit, vestro ex tactu læsionem. Tangite securi adusta membra, & hiantia vulnera, corporisq; rimas, quoniam gloriam Dei loquuntur, etiam oculis explore. Videbitis quidem combusta ac præmorta omnia, nec sine mirabili Dei virtute mihi adesse vitam. Ad hæc humana curiositate permoti, cum multi omnia lustrassent, Dei omnipotentiam, & sanctę Barbaræ merita benedixerunt.

His ita peractis, cum omnium peccatorum suorum ab infantia confessionem fecisset, & sumptis sacramentis, ter adhuc confessionem petisset, S. barbaram electam suam patronam diuinumque Laurentium inuocauit, orans hanc afflictio corporalis & temporalis, quam inflauerat, incendij poena, sibi in omnium dederet expiationem peccatorum. Postremo illucescente aurora, confessori & astantibus dixit: O pater amande confessor, ceterique omnes amici, adest iam hora, quam riuens a vobis recedam. Quapropter hoc temporis breui spatio a me, quaeso, nolite recedere, sed orationibus me vestris iuuare. Hac dicens, ad Deum orando se conuertit, atque beatissimae virgini Mariae, B. Barbarae, atque omnium Dei electorum precibus se commendans suorum veniam peccatorum iterum orans. Post hac sonora voce: Domine, inquit IESU CHRISTE misericordissime Deus, qui me inter sanctae crucis pretiosissimo sanguine, & cerbissima morte redemisti, miserere me. Ecce in manus tuas commendo spiritum meum. Hac dicens, emisit spiritum. Ad laudem igitur Dei, & honorem beatae virginis ac gloriose Barbarae, crematum eius corpus in oculis omnium intra domum contuendum exponitur, & tandem in templo Gorcomensi iuxta suggestum, ciuibus omnibus pro amicitia viri accurrentibus vespere sepelitur.

His ego Theodoricus Pauli de Gorcom

quia interfui & prædicti Henrici confessio-
nem quater audiui, sacramenta administraui,
vulnera eius ac membra tractaui, tractanda
que alijs obtuli, ipsum præterea tenui inter
brachia mea morientem, & ne modico qui-
dem tempore, vt rogatus quoque à filiabus &
amicis, ab eodem recessi, non potui tam glo-
rioso miraculo testimonium non præstare, &
hæc ad Dei gloriam scribere.

*D. Ludovicus de Granata, concione 1. de festo
S. Mariæ Magdalene citat sequentem
historiam ex Syluestro Prierio in qua si-
mul recitatur, quomodo B. Magdalena
Eliam monachum Dominicanum in ser-
uitio B. Magdalene tepescentem, ad perse-
uerantiam animauit, suæq; vitæ seriem ei-
dem Elie commemorauit.*

CAP. II.

CVM anno Domini millesimo quadrin-
gentesimo nonagesimo septimo, deuo-
tionis gratia antrum in quo poenituit
B. Maria Magdalena, & sacras eius reliquias a-
pud S. Maximinum visitassem, ostensum est mi-
hi plureis sacrum & venerabile caput eius
grande valde, & totum vndique ad os vsq; de-
nudatum, excepta ea parte frontis, quam sal-
uatorem omnium diximus tetigisse. Ibi enim
pellis ad instar quasi Aethiopissæ, seu cadaue-
ris antiqui clarè apparet, & in pelle duæ fossæ
duorum extremitatum digitorum: quarum
altera multò est reliqua euidentior atque pro-
fun-

fundior: & sub pelle caro ad albedinem desinens. Ostensi sunt & in vitrea ampulla capilli non omnes, sed qui pedes Christi essent: necnon & ampulla vitrea, plena rem habente colorem medium inter rubrum &

Sanguis Christi à B. Magdalena sub cruce collectus quotannis in die Parasceues ebullit. nigrum, quam in Parasceue B. Magdalena cruce collegit: quæ ut omnes mihi sine hesitatione affirmabant, singulis annis in die Parasceues, perfecta passione, euidenter & clarescit bullit, ac si ibi videatur sanguis ebullire. post pauca refert idem Syluester: quod cum archiepis eius loci diligenter ea, quæ ad historiam huius beatæ peccatricis pertinent, inueneret, se in illis deprehendisse quendam

*Elias monachus Dominicanus in B. Magdalena seruus tepe-
sua.*

mixte sanctitatis monachum Dominicanum, cuius nomen, quod in specu B. Magdalene tioni vacare solebat, cum ad eum locum iam moriturus peruenisset, hæc nouissima verba dixisse: Fratres, dies venit & hora mihi expectatæ mortis. Igitur quæ ad B. Magdalene gloriam, & vestræ salutis argumentum erit, percipite. Cum beatæ Magdalene seruus, desertum istud & rupem horridam perambularem, exacto hic mense, solitudinem fallens, poenitui, & discessum tacitus cogitarem.

B. Magdalena apparet E-

B. Magdalena narrat E-

Quadam igitur nocte cogitationibus agitantem, astitit mihi B. Magdalena, & inter alia hæc mihi dixit: Tu hinc à meo seruitio decedere cogitasti, sed audi quæ dicam, & deinde viage, quæ libet. Ut nosti, inquit, à Hierusalem in Mafsiliam multi Deo volente, & nauem

uehente, deuenimus. At ubi Mafilia, & pars
 non parua regionis IESV Christi fidem susce-
 pit, tatum circa nos humanus feruor & inqui-
 etudo creuerunt, vt hominum consortia fuge-
 re cogitarem. Rapta verò diuinitus, sub huius
 antri sui ore deposita. Cumque hinc inde per *Draco Mag-*
 locum mihi à Deo paratum lumina direxif- *dalenam in-*
 sem, draconem, quem mea soror Martha occi- *nadit.*
 dit, repentè inter lucem & tenebras aspexi,
 cuius horrorem sufficienter exprimeret ne-
 moperat bubalo maior: vidi & omnis generis
 Viperas. Cumq; iam me deglutiendū draco in
 sua ora traxisset, quia lingua non poteram, sic
 sum profundo & securo corde locuta: Dulcis
 amor IESV, tristem ne ac solam in deserto *Angelus dra-*
 post innumera tua dona me draconis escam *conem fugit.*
 effecisti? Tunc subitò angelus de ore draconis
 eductam me allocutus est, dicens: Beata, quæ fi-
 dem tenes: ac draconem calce percutiens, E-
 gredere, inquit, hinc draco, & omnes Viperae
 tecum. Deinde verò ad me conuersus, Deus,
 inquit, quem tantum, ô Magdalena, concupis-
 cis, te vult hunc locum lachrymis irrigare, p-
 fusis, vt futuris sæculis exemplum poenitentiae
 perpetuò fias. Remansi eo disparète perterrita,
 & loco lustrato hominibus inuiū alcèsum de-
 scensumq; rupe vetante, cognoui. Tunc amo- *Ad preces*
 ris dulcedine in lachrymas resoluta me ad ter *Magdalene*
 ram prostravi adorans ac dicens: Gratias tibi *fons ex rupe*
 Christo ago, quod me omni affectione reple- *erumpit.*
 si, sed oro fontem in rupe hac exhibere depre-
 can-

canti. Crepuit statim sub meis oculis immen-
hoc saxum, & quas cernis, Elia, aquæ & duro
lice scaturire. Cumque ante ipsum limpidi-
simum fontem genu flexo Christo gratias
gerem, ecce plus quàm mille spiritus vidua

*Demoni in
angelos trans-
formati dis-
suadent Mag-
dalene orati-
onem assidu-
itatem.*

*S. Michael
demoni su-
gat.*

*Angelus cru-
cem erigit cõ-
tra terrores
demonum.*

*Angelorum tur-
ma apparent
Magdalene.
Ducitur Ma-
gdal. ad loca
infernæ &
purgatorij.*

speluncæ dextera steterisse, verba suavissimi
moris hebraica lingua decantantes. Cum
tur postremò subintulissent, non expedire
nimæ tam assiduam orationum frequentiam
dæmones esse intelligens, IESVM territi
clamassent, repenti cum suis militibus angeli
Michael adfuit, dicens: Adsum Magdalene
timeas. Denique malignis spiritibus compul-
sus, eos omnes in fugam compulit, ita clau-
tes. Non eris tamen idèò beata tu, quæ ora-
nibus vacas in antro. Crucem igitur in
speluncæ angelus erexit, dicens: Cave ne
mescas in posterum: custos rui est altissimi.
Igitur ante crucem eo disparente cum iace-
sem, timore nimio exciccatis visceribus
tioni instare attenta non prævalens, collata
duas radices in ipso ore speluncæ, & leu-
medens, aquam de fonte bibi, postquam
humanum aliquid non gustavi. Crucem
de complexa, ea die ac nocte sequenti
orto Sole oculos ad crucem ipsam levavi
loris, ut videbatur, crystallini, & radi-
gentibus choruscam. Cumque in me vehe-
tissimi amoris flammam persensissem, &
tam lata & iubilans angelorum turba
ut æternam vitam in hoc antro crediderem

Repente igitur ab his ad infernalium loca delata, poenarum genera, & punitorum turmas inspexi. Cumque ad loca purgatorii ventum esset, tanta dulcedine me spiritus deuoti circumsteterunt, ut mihi videretur esse in patria, & cum magna teneritudine dixerunt: Ora pro nobis o Magdalena nostra. Quibus ego: Utinam inquit, vestra voluntas per me impleatur.

*Anima exposita
sui suffragia
Magdalene.*

Deinde vero ad crucem iterum reposita. mihi angelus ait: Quanto tempore tuus ac noster amor IESVS in terris te propter vixit, tanto tu quoque in hac spelunca moraberis. Steti igitur eo disparente, ad crucem orans, & Christum salutem meam contemplabar. Omni autem euoluto die angelorum adfuerunt militum, & me tam sublimem in aera sustulerunt, ut coelestes audierim resonare melodias. Quod abinde citra septies semper intra diem ac noctem fecerunt. Frigus ac gelu igne succensa, iam non curabam. Cumque meae vestes paulatim vetustate deciderent, paulatim quoque diuina pietate mei creuere capilli, in ipsa uero cruce Christi mysteria cuncta videbantur. Ibi Anna & Ioachim historias: ibi Mariam IESVM meum mihi parientem: ibi crucifixi terrorem liuorem: ibi pium cruorem: ibi dura vulnera: ibi crucem ac mortem eius dabatur intueri, & eundem regredientem ab inferis, & coeli sydera penetrantem. Cumque his cibata ferculis nocte dieque fierem, cum laudandi vultus gratia fontem petuisssem, obuium mihi

Omni die septies in sublimem fertur & audit angelicas melodias

Magd in cruce videt cuncta mysteria Christi.

IESVS appa- mihi humana forma IESVM me his verbis
ret Magdale- loquentem vidi: Te propter Maria loca ista
ne in forma stitui. Circumstabant coelestes militiae regem
humana. suum, florum ferta gestantes, & oliuarum pa-

IESVS corā marumque ramos tenentes in manibus. Et
Magdalena ce resplenduit subito assumpta humanitas
transfiguratur seipsum ad instar sui, cum esset in monte

IESVS Mag Thabor, Saluator transfiguravit, adeo ut me
dalena ceteris culos inflectere tanta maiestas compulerit.
& decies in quidem ad vultum dilectum oculos attol-
spelunca visi- dulcis amor inflammabat, sed minime val-
tauit. Cumque mecum multa contulisset, illa

Magdalena est coelo, & quoad vixi centies ac decies ma-
hortatur E- spelunca pro sua pietate visitavit. Itaque
liam mona- consulo teque rogo, ut in hac rupe Christus
chum ad per- des exolvas, quo te ad vitae portum tantis
seuerantiam. adducam. Sterilem locum sola ac nuda ego

dini; tu vero fratrum habes solatia, & vultu
vestituique abundanter opportuna. Igitur
perseuerantia cogita. His dictis, ab oculis
meis, inquit Elias, Magdalena evanuit, & per
in hanc usque horam omnes homines praesentia
eta celavi. His dictis, post horulam beatissimus
pater expiravit, statimque ipsa campana
ipsa rupe suspensa, nullo hominum monitu
iubilarunt. Omnia haec ex dicto libello
liter assumpsi. Mirabitur autem fortassis
animalis, diuinam pietatem peccatricem
mam tam praeclaris donis extulisse: sed
derit, qui eiusmodi est, praedicantem
STVM, & Mariam subito diuini sermonis

culo percussam, sui pectoris arcana lachrymis
& singultibus referare, si viderit repente agi-
tata doloribus & amore liquefactam, tor-
ques, armillas, dextralia, margaritasque de-
ponere, & effusis comis lugubres assumere ve-
stes; si inquam viderit hanc IESV Christi te-
nuisse vestigia, & hæc lachrymarum flumine
lota exicare capillis, & cordialibus osculis,
ac miserandis vocibus misericordiam suis sce-
leribus implorare; si à maculis absolutam, in
pace Christi pietate remissam: si prædicantem
vbique Christum, & Mariam comitatem, hau-
rientem quidem Christi doctrinam, sed sub-
stantiam effundentem. Si hanc viderit, paupe-
rem ac itinere fatigatum saluatorem mundi
excipere domo, fouere vnguentis, dapibus re-
creare, & discipulorum eius turbam suis fa-
cultatibus sustentare: si propinquis, imò &
discipulis fugientibus inter carnifices intre-
pidam cruci assistisse, cruentam sanguine la-
chrymis infusam, ærem eiulatibus adimplē-
tem: si contemplari sepulchrum & vnguenta
parare: si mulierem fragilem sexu, noctis te-
nebras & arma custodum non extimuisse, (&
vim amoris immensam) quin dilectum extin-
ctum quæreret in sepulchro: si postremo hanc
viderit vacuo sepulchro colligatam, & nulla
iam præter lachrymas habentem solatia, vide-
bit pariter diuinam pietatem hanc ex extre-
mo in extremum non nisi per opportuna me-
dia deduxisse. Quæ enim crimina possent tot
gemiti-

gemitibus, tot lachrymis, tanto ardore non
 esse abolita? Si animas scelestissimas baptis-
 malis vnda, sanguinis Christi operante vir-
 tute, pulcherrimas, & in oculis Dei Optimi
 Maximi splendentes restituit: quid in Maria
 sanguis Christi è cruce stillans effecit? Mira-
 igitur magis oportet ignauiam hominum
 que socordiam, qui in Maria Christi pietate
 perspecta, subito, quamuis, atroces, quamuis
 scelesti & flagitiosi non atteruntur, vt vbi
 perabundauit delictu, superabundet & gratia
 D. Augustinus libr. 22. cap. 8. de ciuitate Dei
 De Innocentia foemina diuinitus à cancro
 curata.

CAP. III.

IN Carthagine Innocentia religiosissima
 foemina de primarijs ipsius ciuitatis, in qua
 milla cancrum habebat, rem sicut medici
 dicunt, à nullis medicamentis sanabilem
 ergò præscidi solet, & à corpore separari
 brum vbi nascitur, aut vt aliquantò homo
 utius viuat, nam inde mortem quantumlibet
 tardius affuturam, secundum Hypocratis
 fertur, sententiã, omnis est omittenda cura
 Hoc illa à perito medico & suæ domui famu-
 liarissimo, accepat, & ad solū Deū oratio
 uerterat. Admonetur in somnis ap. p. p. p.
 Pascha, vt in parte foeminarū obseruati ad ba-
 ptisterium, quæcunque illi baptizata prius
 tus occurrisset, eundem locum signo Christi
 signaret: fecit, & confestim sanitas secuta est

Medicus sanè qui ei dixerat, vt nihil curatio-
nis adhiberet, si paulò diutius vellet viuere,
cum inspexisset eam postea, & sanissimam cõ-
perisset, quam prius habere illud malum tali
inspectione cognouerat, quæsiuit ab ea vehe-
menter quid adhibuisset curationis, cupiens
quântum intelligi datur, nosse medica-
mentum, quo Hypocratis definitio definitio
vinceretur. Cumque ab ea quid factum esset
audisset, voce velut contemneptis & vultu,
ita vj illa metueret, ne aliquod contumelio-
sum verbum proferret in Christum, religiosa
urbanitate respondisse fertur: Putabam, in-
quit magnum aliquid te mihi fuisse dicturã.
Atque illa iam exhorrescente, mox addidit:
Quid grande fecit Christus, sanare cancerum,
qui quatríduanum mortuum suscitauit? Hoc
ergò cum audissem & vehementer stomacha-
rer, in illa ciuitate atque in illa persona, non
vtiq; obscura, factum tam ingens miraculum
sic latere, hinc eam & admonendam & penè
obiurgandam putauì. Quæ cum mihi respon-
disset, non se inde tacuisse, quæsiui ab eis, quas
fortè tunc matronas amicissimas secum habe-
bat, vtrum hoc antea scissent. Responderunt
se omnino nescisse. Ecce, inquam, quomodo
non taces, vt nec istæ audiant, quæ tibi tanta fa-
miliaritate iunguntur? Et quia breuiter ab ea
quæsiuerã, feci vt illis audientibus multumq;
mirantibus & glorificantibus Deũ, totũ ex or-
dine quemadmodũ gestum fuerit indicaret.

Q

Ibi-

*Idem. Augustinus de cæto ad corpora san-
rum martyrum Protasij & Geruasij
minato.*

CAP. IIII.

Miraculum, quod Mediolani factum
cùm illic essemus, quando illu-
tus est cæcus, ad multorum notitiam
potuit peruenire, quia & grandis est ciuitas
& ibi erat tunc Imperator, & immenso populo
teste res gesta est concurrente ad corpora
martyrum Protasij & Geruasij. Quæ cùm
rent, & penitus nescirentur, Episcopus
brofio per somnium reuelata reperi-
ta. Cæcus ille depulsis veteribus tenebris
vidit.

*Augustin. ibidem de Innocentio exadu-
catis aliorumq; precibus apud Carthaginem
miraculosè curato.*

CAP. V.

APUD Carthaginem quis nouit,
admodum paucissimos salutem
facta est Innocentio exaduocato
præfecturæ, ubi nos interfuimus, & occu-
peximus nostris. Venientes enim de tra-
rinis, me & fratrem meum Alipium, nos-
quidem clericos, sed iam Deo seruientes
rat cum tota domo sua religiosissimus
sceperat, & apud eum tunc habitabamus
rabatur à medicis propter fistulas, quas
rofas atque perplexas habuit in posteriori
que ima corporis parte. Iam secuerant

*Innocentij
quondam ad-
uocati hospi-
talitas eiusdē
totiusq; eius
domus reli-
gio & pietas*

artis suæ cætera medicamentis agebant. Passus
autem fuerat in sectione illa & diuturnos &
acerbos dolores. Sed vnus inter multos sinus
fefellerat medicos, atque ita latuerat, vt eum
non tangerent, quem ferro aperire debuerat.
Denique sanatis omnibus quæ aperta cura-
bant, iste remanserat solus, cui frustra impen-
debatur labor. Quas moras ille suspectas ha-
bens, multumque formidans, ne iterum seca-
retur, quod ei prædixerat alius medicus do-
mesticus eius, quem non admiserant illi, vt
saltem videret, cum primum sectus est, quò-
modo id facerent, iratusq; illū domo abiece-
rat, vixque receperat, erupit, atq; ait: Iterum
me secturi estis? Ad illius quem noluitis esse
præsentem verba venturus sum? Irridere illi
medicum imperitum, metumque hominis bo-
nis verbis, promissionibusque lenire. Præte-
rierunt & alij dies plurimi, nihilque profici-
ebat omne quod fiebat. Medici tamen in sua
pollicitatione persistebant, nō se illum sinum
ferro, sed medicamentis esse clausuros: Adhi-
buerunt & alium grandævum iam medicum,
satisq; in ea arte laudatum, adhuc enim vive-
bat Ammonius, qui loco inspecto, idem quod
illi eorum diligentia peritiaq; promissit. Cu-
ius ille factus autoritate securus, domestico
suo medico, qui futuram prædixerat aliam se-
ctionem faceta hilaritate, velut iam saluus e-
lufit. Quid plura? Postea tot dies inaniter con-
sumpti transferunt, vt fessi atque confusi fate-
rentur

rentur, eum nisi ferro nullō modo posse feri. Expauit, expalluit nimio timore turbatus, atque ubi se collegit, farique potuit, abire. Iam illi inuolans, & ad se amplius non accedere, nec aliud occurrit fatigato lachrymis & illa in necessitate constricto, nisi ut adhiberet Andrinum quendam, qui tunc chirurgum rabilis habebatur, ut ipse faceret, quod illi fieri nolebat iratus. Sed posteaquam ille, laboremque illorum in cicatricibus artifex vidit, boni viri functus officio, pergit homini, ut illis potius, qui in eo tantum laborauerant, quantum ipse inspiciens miratur, curationis suae fine fruerentur, adire, quod re vera nisi sectus esset, saluus esse non posset: valde abhorrebat à suis moribus, & minibus, quorum artificiosissimam operam industriam, diligentiam admirans in cicatricibus eius videret, propter exiguum, quod mansit, palmam tanti laboris auferret. Rotati sunt animo eius, & placuit ut eodem Andrino assistente ipsum sinum illum aperiret, qui iam consensu omnium aliter infamatus putabatur, aperirent. Quae res dilata est ad sequentem diem. Sed cum abiissent illi, ex dolore nimio domini tantus est in domo illius ortus dolor, ut tanquam funeris planctu comprimeretur à nobis. Visitabant eum cotidie sancti viri, Episcopus tunc Valens, & memoriae Saturninus, & presbyter Celsus, ac diaconi Carthagenensis Ecclesiae.

buserat, & ex quibus solus est nunc in rebus
humanis iam Episcopus, cum honore à nobis
debito nominandus, Aurelius, cum quo recor-
dantes mirabilia opera Dei de hac re sepè col-
locuti sumus, eumque valdè meminisse, quod
commemorauimus, inuenimus. Qui cū eum
sicut solebant vespere visitarent, rogauit eos
mirabilibus lachrymis, vt mane dignarentur
esse presentes sui funeri potius quàm dolori.
Tantus enim eum metus ex prioribus inuase-
rat pœnis, vt se inter medicorum manus non
dubitaret esse moriturum. Cōsolati sunt eum
illi, vt in Deo fideret, eiusdem voluntatem vi-
riliter ferret. Inde ad orationem ingressi su-
mus. Vbi nobis ex more genua figentibus, atq; *Modus orādi*
incumbentibus terræ, ille se ita proiecit tan-
quam fuisset aliquo impellente grauiter pro-
stratus, & coepit orare. Quibus modis, quo af-
fectu, quo motu animi, quo fluuio lachryma-
rum, qbus gemitibus atque singultibus succu-
tientibus omnia membra eius, & pendè inter-
cludentibus spiritum, quis vllis explicet ver-
bis? Vtrum orarent alij, nec in hæc eorum in-
uerteretur intentio, nesciebam. Ego tamen
prorsus orare nil poteram, hoc tantummodo
breuiter in corde meo dixi: Domine quas tu-
orum preces exaudis, si has non exaudis? Ni- *Episcopi be-*
hil enim mihi videbatur addi iam posse, nisi *nedictio.*
vt expiraret orādo. Surreximus, & accepta ab
Episcopo benedictione discessimus, rogante
illo vt mane adessent, illisque vt æquo animo
esset

esset hortatibus. Illuxit dies, qui meruerant
aderant serui Dei, sicut se affuturos esse pro
miserant. Ingressi sunt medici, parantur o-
nia, quæ hora illa poscebat, tremenda fem-
menta proferuntur attonitis suspensisque
mnibus. Eijs autem quorum erat maior a-
ritas defectum animi eius consolando erige-
tibus ad manus secturi membra in lectulo
ponuntur, soluuntur nodi ligamentorum,
datur locus, inspicit medicus, & secundum
lum sinum armatus atque intentus inquirit.
Scrutatur oculis, digitisque contrectat. Te-
rat denique modis omnibus, inuenit firmam
mam cicatricem. Iam illa lætitia & laus de-
tiarum actio misericordie & omnipotentie de-
que fusa est ore omnium lachrymantibus
dijs, non est committenda meis verbis, quæ
tur potius quam dicatur.

*Innocentius
præter omne
expectatione
miraculose
curatus de-
prehenditur.*

*August. ibidem. De adolescente damoniaco
memoriam SS. martyrum Gervasij & Pro-
tasij portato, & ibidem cum multis alijs
nato.*

C A P. VI.

Victoriana villa dicitur, quæ ab Hippo-
regio minus triginta millibus
Memoria martyrum ibi est Mediolani-
sum Gervasij & Protasij: portatus est die
adolescens, qui cum de medio tempore
equum ablueret in fluminis gurgite, damo-
nem incurrit. Ibi cum iaceret vel mortui
ximus, vel simillimus mortuo, ad vespertinum

*Hymni & o-
rationes ves-
pertine à jan-
etimonialib.
decantata.*

illuc hymnos & orationes cum ancillis suis,
 & quibusdam sanctimonialibus ex more do-
 mina possessionis intrauit: atque hymnos can-
 tare coeperunt: Qua voce ille quasi percussus
 excussus est: & cum terribili fremitu altare
 apprehensum mouere non audens, siue non ya-
 lens, tanquam eo fuerit alligatus, aut fixus te-
 nebat: & cum grandi eiulatu parci sibi rogās,
 confitebatur, ubi adolescentem, & quando, &
 quomodo inuaserit. Postremo se exiturum
 esse denunciāns, membra eius singula nomi-
 nabat, quæ se amputaturum exiens minaba-
 tur: atque inter hæc verba discessit ab homi-
 ne. Sed oculus eius in maxillam fusus tenui
 venula ab interiore quasi radice pende-
 bat, totumque eius medium quod nigellum fuerat,
 albicabat. Quo viso, qui aderant, concurre-
 rant autem etiam alij, vocibus eius acciti: &
 se omnes in orationem pro illo statuerunt:
 quamuis eum sana mente stare gauderent, rur-
 sus tamen propter oculum eius contristati,
 medicum quærendum esse dicebant. Ibi mari-
 tus sororis eius, qui eum illò detulerat: Potēs
 est, inquit, Deus sanctorum orationibus, qui
 fugauit dæmonem, lumen ei reddere. Tunc si-
 cut potuit oculum lapsum atque pendentem,
 loco suo reuocatum ligauit orario: nec nisi
 post septem dies putauit esse soluendum. Quod
 cum fecisset, sanissimum inuenit. Sanati sunt
 illic & alij: de quibus dicere longum est.

*Dæmones o-
derunt hym-
nos Ecclesias.*

*Orationes
sanctorum.*

Q 4

Augu-

*Augustinus ibidem de virgine per lachrymas
presbyteri à demone liberata: item de adole-
scente à demone liberato per unicam Ep-
scopi orationem: atq; item de Florentio Hip-
ponensi à xx. martyribus miraculose re-
stito.*

CAP. VII.

*Efficacia la-
chrymarum
presbyteri.*

*Virtus oratio-
nis Episcopi.*

*Memoria ce-
leberrima*

xx. martyrum.

Florētius pe-

tit à martyri-

bis vestiti.

Ridetur ab

alijs.

Inuenit piscē

Hipponensem quandam virginem
cū se oleo perunxisset, cui pro illa
rans presbyter instillauerat lachry-
mas, mox à dæmonio fuisse sanatam. Scio-
am Episcopum semel pro adolescente, qui
non vidit orasse; illumq; ilicò dæmonem
ruisse. Erat quidam senex Florentius Hip-
ponensis noster, homo religiosus, & pauper,
sartoris se arte pascebat, casulam perdiderat,
& vnde sibi emeret non habebat: ad vigi-
martyres, quorum memoria apud nos est ce-
leberrima, clara voce vt vestiretur, orauit.
dierunt eum adolescentes, qui fortè ad
irrisores: eumq; discedentem exagitantes
prosequebantur: quasi à martyribus quin-
genos folles, vnde vestimentum emeret, pe-
uisset. At ille tacitus ambulans eiectionem
dem piscem palpitantem vidit in littore,
umq; illis fauentibus atque iuuantibus
prehendit, & cuidam coquo Carcho nomine,
benè Christiano, ad coquinam condendam,
indicans quid gestum sit, trecentis sili-
bus vendidit, lanam comparare inde dispo-
nens, vt vxor eius quomodo posset ei, quod

duceretur, efficeret. Sed coquus conscindens *Annulus an-*
 piscem, annulum aureum in ventriculo eius *rens in pisce*
 inuenit, moxque miseratione flexus, & religi- *inuenius.*
 one perturritus, homini eum reddidit, di-
 cens: Ecce quomodo viginti martyres te vesti-
 erunt.

Augustinus ibidem de muliere cæca, quæ post-
quam flores ad reliquias S. Stephani obtulit,
& eosdem oculis admonuit, visum recepit.
Item de Lucillo Episcopo, qui cum reliqui-
as eiusdem martyris portasset, à fistula mira-
culose curatus est.

CAP. VIII.

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferente
 proiecto reliquias martyris gloriosissi-
 mi Stephani, ad eius memoriam venie-
 bat magnæ multitudinis concursus & occur-
 sus. Ibi cæca mulier, ut ad Episcopum portan-
 tem pignora sacra duceretur orauit, flores
 quos ferebat dedit: recepit, oculis admouit,
 protinus vidit. Stupentibus qui aderant, præi-
 bat exultans, viam carpens, & viæ ducem ulte-
 rius non requirens. Memorati memoriam *Sacrarū reli-*
 martyris, quæ posita est in castello Synicensi, *quiarū circū-*
 quod Hipponensi Colonia vicinum est, eius- *gestatio tēpo-*
 dem loci Lucillus Episcopus populo præce- *ribus D. Au-*
 dente atque sequente portabat: Fistula, cuius *gust. vñtata.*
 molestia iam diu laborauerat, & familiarissi-
 mi sui medici, q. eā secaret, opiebatur manus,
 illius piæ sarcinæ vectatione repētē sanata est.
 Nā deinceps eam in suo corpore non inuenit.

L s

Augu-

Augustinus ibidem de Eucharistia presbyter, qui per memoriam S. Stephani a calculo liberatus, & postea mortuus, ope eiusdem martyris, cum de memoria eius reportata superiacentis corpus missa esset ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

CAP. IX.

Eucharistia presbyter ex Hispania, Calamæ habitans veteri morbo calculi laborabat, per memoriam supradicti martyris, quam Possidius eò aduexit Episcopus, sanus factus est. Idem ipse postea morbo praualescente, mortuus sic iacebat, ut ei pollices ligarentur, opitulatione memorie martyris, cum de memoria eius reportata superiaceret, & superiaceret corpus missa ipsius presbyteri tunica, suscitatus est.

Tunica presbyteri at tunc SS. reliquiarii sancti Stephani, morbo suscitatus.

Augustinus ibidem de Martiali gentili, infirmus cum baptismum & fidem Christianam repudiaret, per generi sui orationem apud memoriam S. Stephani deuotè pro baptismi gratiam magno cum desiderio cepit.

CAP. X.

Fuit ibi vir in ordine suo primarius, nomine Martialis, æuo iam grauis, & tum à religione abhorrens Christianus. Habebat sanè fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum. Qui cum agrotaret multis & magnis precibus & lachrymis roarent, ut Christianus fieret, prorsus abnuce-

q; à se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius vt iret ad memoriā sancti Stephani, & illic pro eo quantum posset, oraret, vt Deus illi daret mentem bonam, qua credere non differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu, & synceriter ardente pietatis affectu: deinde abscedens aliquid de altari *Altaria sanctorum olim floribus ornabantur.* florū, quod occurrit, tulit: eiūque cū iam nox esset, ad caput posuit. Tunc dormitum est: & ecce ante diluculum clamat, vt ad Episcopum curreretur, qui mecum fortē tunc erat apud Hipponem. Cū verō audisset eum absentem, venire presbyteros postulauit. Venerunt, & statim se credere dixit: admirantibus atque gaudentibus omnibus, baptizatus est. Hoc quā diu vixit in ore habebat: CHriste accipe spiritum meum: cum hæc verba beatissimi Stephani, quando lapidatus est à Iudæis, vltima fuisse nesciret: quæ huic quoq; vltima fuerunt. Nam non multo post etiam ipse defunctus est.

Augustinus ibidem de tribus mortuis per inuocationem S. Stephani prothomartyris, resuscitatis.

CAP. XI.

A pud Hipponem Bassus quidam Syrus *Vestis post ad-* ad memoriam eiusdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, *tactū SS. reli-* quiarū S. Stephani defuncti Bassi filii *resuscitatus.* eoque secum vestem detulerat: cū ecce pueri de domo cucurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cū, orante illo, ab amicis eius

exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicum plangeret. Qui cum domum disset, iam suorum eiulatibus personantem & vestem filia, quam ferebat, super eam proiecisset, reddita est vita. Rursus ibidem apud nos Irenæi cuiusdam collectarij filius, agitudine extinctus est. Cumque corpus iaceret anime, atque alijs gementibus & plangentibus, exequiæ pararentur, amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba ingressus, ut eiusdem martyris oleo corpus pungeretur. Factum est, & renixit. Item quidam ad me veniens S. Stephani portam agitudine exanimatum posuit infans filium suum: & post orationem, quam multis lachrymis ibi fudit, viventem revocavit.

Augustinus ibidem de varijs S. Stephani miraculis: item de Petronia clariss. femina eundem martyrem curata, deq. superius annuli cuiusdam gestatione, & miracula ca annulum patrato.

CAP. XII.

SI miracula sanitarum, ut alia taceam, do velim scribere, quæ per hunc martyrem, id est gloriosissimum Stephanum, facta sunt in Colonia Calamensi, & in multis plurimi conficiendi sunt libri: nec tantum omnia colligi poterunt: sed tantum de quolibet libelli dati sunt, qui recitarentur in populo.

Id enim fieri volumus, cum videremus anti- *Beneficia D-*
quis similia diuinarum signa virtutum etiam *apud mem-*
nostris temporibus frequentari: & ea non de- *rias sanctorum*
bere multorum notitiam deperire. Nondum *præstita non*
autem est biennium, ex quo apud Hipponem re- *sunt occul-*
gium cepit esse memoria, & multis quod no- *tanda.*
bis certissimum est non datis libellis, de ijs,
quæ mirabiliter facta sunt, illi ipsi qui dati
sunt ad septuaginta ferme numerum peruene-
rant, quando ista conscripsi. Calamæ verò, ubi
& ipsa memoria prius esse cepit, & crebrius
dantur, incomparabili multitudine superant.
Vzali etiam, quæ Colonia Vtica vicina est,
multa præclara per eundem martyrem facta
cognouimus: cuius ibi memoria longè prius,
quàm apud nos ab Episcopo Euodio constitu-
ta est. Sed libellorum dandorum ibi cōsuetudo nō
est: vel potius nō fuit: nā fortasse nūc esse iā ce-
pit. Cum enim nuper illic essemus, Petroni-
am clarissimam fœminam, quæ mirabiliter
ex magno, atque diuturno, in quo medicorum
adiutoria cuncta defecerant, languore sanata
est: hortati sumus volente supradicti loci Epi-
scopo, vt libellum daret, qui recitaretur in po-
pulo, & obedientissime paruit. In quo posuit
etiam quod hic reticere non possum, quamuis
ad ea, quæ hoc opus vrgent, festinare compel-
lar. A quodam Iudæo dicit sibi fuisse persua-
sum, vt annulum capillatio cingulo infereret,
quo sub omni veste ad nuda corporis cingere-
tur: qui annulus haberet sub gemma lapidem
in

in renibus aduentum bouis, hoc alligata quasi remedio, ad sancti martyris limina veniebat.

Sed profecta à Carthagine cum in confinio

Nota mirum quid de annulo superstitione gestatio. fluminis Bagradæ in sua possessione mansisset, surgens ut iter pergeret, ante pedes suos illum iacentem annulum vidit, & capillanamentum, qua fuerat alligatus, mirata tentauit, quæ cum omnino suis nodis firmissimis, sicut fuerat, comperisset astrictam, crepuisse atque caluisse annulum suspicata est: qui etiam ipse integerrimus fuisset inuentus, futura salutis quodammodo pignus de tanto miraculo accepisse præsumpsit, atque illud vinculum soluens, simul cum eodem annulo proiecit in flumen. Non credunt hoc, qui etiam Dominum IESVM per integra virginalia manibus enixum, & ad discipulos ostijs clausis ingressum fuisse non credunt. Sed hoc certe quæritur, & si verum inuenerint, illa credant. Clarissima foemina est, nobiliter nata, nobiliter repta, Carthagine habitat: ampla ciuitas, ampla persona, rem quærentes latere non sinunt. Martyr certe ipse, quo impetrante illa facta est, in filium permanentis virginis creditur, in eum qui ostijs clausis ad discipulos ingressus est, credidit. Postremò, propter quod omnia ista dicuntur à nobis, in eum qui ascendit in cælum cum carne, in qua resurrexerat, credidit: & ideò per eum tanta fiunt, quia pro illa fide animam posuit suam.

Augustinus ibidem, de decem fratribus, qui maledicto matris horribili quatiebantur tremore membrorum, quorum duo ad memoriam S. Stephani venientes, oratione ibidem fusa, liberati sunt.

CAP. XIII.

VNum est quod apud nos factum, non maius quam illa quæ dixi: sed tam clarum atque illustre miraculum, ut nullum arbitrer Hipponensium esse, qui hoc vel non viderit, vel didicerit: nullam qui obliuisci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres fuerunt, quorum septem sunt mares, tres foeminae, de Cæsarea Cappadociæ suorum Ciuum non ignobiles: maledicto matris recenti patris eorum obitu destitutæ, quæ iniuriam sibi ab eis factam acerbissimè tulit, tali poena sunt diuinitus coerciti, ut horribiliter quaterentur omnes tremore membrorum: in qua foedissima specie oculos suorum Ciuum non ferentes, quaquaersum cuique visum est, toto penè vagabantur orbe Romano. Ex his etiam ad nos venerunt duo frater & soror, Paulus & Palladia, multis alijs locis miseria diffamante iam cogniti. Venerunt autem ante Pascha ferme dies quindecim, Ecclesiam quotidie, & in ea memoriam gloriosissimi Stephani frequentabant orantes, ut iam sibi placaretur Deus, & salutem pristinam redderet. Et illic, & quacunque ibant, cōuertebant in se ciuitatis aspectum.

Efficacia maledictionis matris in filios.

*Martyriū hic
pro loco vbi
conditus est,
vel vbi coli-
tur martyr,
positum vi-
detur.*

ctum. Nonnulli, qui eos albi viderant, causam
que tremoris eorum nouerant, alijs vt curare
poterant, indicabant. Venit Pascha, atque ip-
so die Dominico mane cum iam frequens po-
pulus praesens esset, & loci sancti cancellos,
ubi martyrium erat, idem iuuenis orans te-
ret, repente prostratus est, & dormienti simi-
limus iacuit: non tamen tremens, sicut etiam
per somnium solebat, stupentibus qui ad-
stant, atque alijs pauentibus, alijs dolentibus
cum eum quidam vellent erigere, nonnulli
prohibuerunt, sed potius exitum spectandum
esse dixerunt. Et ecce surrexit, & non tre-
bat, quoniam sanatus erat, stabat in columen
intuens intuentes. Quis ergo intuitum de-
nuit à laudibus Dei? Clamantium, gratulan-
umque vocibus Ecclesia vsquequaq; complens
est. Inde ad me curritur, vbi sedebam iam pro-
cessurus: irruit alter quisque post alterum om-
nis posterior quasi nouum, quod alius prius
dixerat nunciantes. Meque gaudente, & me
gratias Deo agente, ingreditur etiam popu-
lus cum pluribus, inclinatur ad genua mea, er-
gitur ad osculum meum. Procedimus ad popu-
lum, plena erat Ecclesia, personabar vo-
cibus gaudiorum: Deo gratias, Deo laudes
mine tacente, hinc atque inde clamantium.
Salutauī populum, & rursus eadem feruentia
re voce clamabant. Facto tandem silentio, so-
lennitatum diuinarum sunt lecta solennia. Vbi
autem ventum est ad mei sermonis locum.

xi pauca, pro tempore, & pro illius iucunditate leticiæ. Magis enim eos in opere diuino, quandam Dei eloquentiam non audire, sed considerare permisi. Nobiscum homo prandit, & diligenter nobis omnem suæ ac maternæ fraternæque calamitatis indicauit historiam, sequenti itaque die post sermonem redditum, narrationis eius libellum in crastinum populo recitandum promisi, quod cum ex Dominico Paschæ die tertio fieret in gradibus exedra, in qua de superiore loquebar loco, feci stare ambos fratres, cum eorum legeretur libellus. Intuebatur populus vniuersus, sexus vtriusque, vnum stantem sine deformi motu, alteram membris omnibus contremementem. Et qui ipsum non viderant, quid in eo diuinæ misericordiæ factum esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in eo gratulandum, quid pro illa esset orandum. Inter hæc recitato eorum libello, de conspectu populi eos abire præcepi: & de tota ipsa causa aliquantò diligentius cœperam disputare, cum ecce me disputante, voces aliæ de memoria martyris nouę gratulationis audiuntur. Conuersi sunt eo qui me audiebant, cœperuntque concurrere. Illa enim ubi de gradibus descendit, in quibus steterat: ad sanctum martyrem orare perrexerat. Quæ mox vt cancellos attigit, collapsa similiter velut ad somnum sana surrexit. Dum ergo requireremus, quid factum fuisset, vnde iste strepitus latus extiterit, ingres-

R si

si sunt cum illa in basilicam, ubi eram, adducentes eam sanam, de martyris loco. Tum verò tantus ab utroque sexu admirationis clamor exortus est, ut vox cōtinuata cum lacrymis non videretur posse finire. Perducta est eum locum, ubi paulò ante fleterat tremens. Exultabant eam similem fratri factam, cui deluerant remansisse dissimilem. Et nondum factas preces pro illa, iam tamen prauiam voluntatem tam citò exauditam esse cernebant. Exultabant in Dei laudem voces sine verbis toto sonitu, quantum aures nostræ vix ferre potuissent. Quid ergò in cordibus exultantibus nisi fides Christi, pro qua Stephani sanguis fusus est?

Ex parte sermonum D. Augustini, opera Leonis Ulmmerij editorum Louani anno 1764. Exemplar libelli (cuius in precedenti capitulo mentio) dati à Paulo, sancto Augustino Episcopo.

Rogo Domine beatissim. Papa Augustinus hunc libellum meum quem ex precepto tui tui, sanctæ plebi iubeas recitari.

Quum adhuc in patria nostra Cæsarea in padocia moraremur, frater noster natus in grauibz atque intolerandis communibus trem affecit iniurijs, intantum ut ei manus non dubitaret inferre. Quod nos et filij pariter congregati patienter tulimus, ut ne verbum quidem fratri nostro pro nostra, cur hoc faceret, dixerimus. Illa autem

feminei doloris stimulis incitata, iniurio-
 sum filium maledicendo punire constituit.
 Quumq; ad sacri baptismatis fontem post gal-
 lorum catus memorato filio suo iram Dei im-
 precatura properaret: tunc ei nescio quis in
 patris nostri similitudine, vt intelligitur, dæ-
 mon occurrit, & ab ea prior quo pergeret, re-
 quisit. Cui illa, ad maledicendum filio suo
 ob intolerabilem contumeliam, se ire respō-
 dit. Tunc autem ille inimicus, quoniam in
 mulieris corde infaniente locum facile inue-
 nire potuit, vt omnibus malediceret, persua-
 sit. Illa autem vipereis inflammata consilijs,
 sacrum fontem prouoluta corripuit, & sparsis
 crinibus, nudatisq; vberibus hoc à DEO
 potissimum postulauit, vt extorres patria, &
 circumeuntes alienas terras, omne hominum
 genus nostro terreremus exemplo. Mox ma-
 ternas preces efficax vindicta prosequitur: eū-
 demque continuò fratrem nostrum ætate cul-
 pæque maiorem tremor membrorum tantus
 inuasit, quantum in me vsque ante hoc triduū
 vestra sanctitas vidit. Seruato autem ordine,
 quo nati eramus, intra vnum annum eadem
 nos poena omnes corripuit. Videns autem ma-
 ter maledictiones suas ad tantam efficaciam
 peruenisse, impietatis suæ conscientiam & op-
 probrium hominum diutius ferre nō potuit:
 sed laqueo guttur astringēs, luctuosam vitam
 termino funestiore cōclusit. Egressi ergo nos
 omnes opprobrium nostrum non ferentes,

R 2 &

& communem patriam relinquentes, passim sumus per diuersa dispersi. Ex nobis autem omnibus decem fratribus, qui nascendi quocumque ordine primū sequitur, ad gloriosi martyris Laurentij memoriam, quæ apud Rauennam nup̄ collocata est, sicut audiuius, meruit nitas. Ego autem, qui nascendi ordine sextus eorum, cum hac sorore mea, quæ me tate subsequitur, ubicunque gentium, ubicunque terrarum loca esse sacra, in quibus operetur Deus miracula comperissem, magnæ consideratæ sanitatis amore carpebam iter. Sed de cæteris celeberrimis sanctorum locis, etiam ad Anconam Italiae ciuitatem, per gloriosissimum martyrem Stephanum, tanta miracula Dominus operatur, eadem curatione perueni. Sed ideo alibi curari non potui, quia huic loco diuina prædestinatio uabar. Nec Vsalim ciuitatem Africae perueni, ubi beatus martyr Stephanus magis dicatur frequenter operari. Veruntamen, hos tres menses, id est Calendarum Iuniorum die, tam ego quàm soror mea, quæ hic moratur, eadem adhuc passione detenta euidentius visione cominiti. Ait enim mihi: Ego intra tertium mensem esset mihi sanitas. Sorori autem meæ in visione sancti tua in ea effigie, in qua te præsentem videri apparuit: per quod nobis significatum est, istum locum nos venire debuisse. Nam &

beatitudinem tuam sæpius postea videbam
per alias ciuitates in itinere quò veniebamus
talem prorsus, qualem modo conspicio. Ad-
moniti ergò euidenti auctoritate diuina, ad
hâc venimus ciuitatem ante dies fermè quin-
decim passionis meæ vel oculi vestri, testes
sunt, vel miserabilis soror mea, quæ ad erudi-
tionem omnium, communis mali præbet ex-
emplum, vt qui in illa, qualis ego fuerim vi-
dent, in me quantum per Spiritum sanctum
suum Dominus sit operatus, agnoscant. Ora-
bam ego quotidie cum magnis lachrymis in
loco, vbi est memoria gloriosissimi martyris
Stephani. Die autem Dominico Paschæ, sicut
alii, qui præsentés erant, viderant, dum orans
cum magno fletu cancellos teneo, subito ceci-
di. Alienatus autem à sensu, vbi fuerim ne-
scio. Post paululum assurrexi, & illum tremo-
rem in corpore meo non inueni. Huic igitur
tanto beneficio non ingratus, hunc libellum
obtuli. In quo etiam quæ de nostris calamita-
tibus ignorabatis, & quod de mea incolumi-
tate & salute cognouistis exhibui: vt pro mea
sorore orare dignemini, & pro me agere DEO
gratias.

*Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap.
69. De populo Rhementi, qui sciēte lucin-
guinaria assumptam de S. Remigij sepulchro
pallam cum crucibus & cereis per omnes vr-
bis vices religiosè circumferentes, immunes
ab ea peste permanserunt.*

R 3 CA-

CVM lues inguinaria populum primo
Germaniæ deuastaret, atque omnes ho-
ius cladis auditu terrentur, concu-
rit Rhemensium populus ad sancti Remigii
sepulchrum, congruum huius causæ flagrantis
remedium. Accensis cereis, lychnisque
paucis, Hymnis, Psalmisque cœlestibus
totam excubat noctem. Mane autem factum
quid adhuc precatui desit, in tractatu rita-
tur, reperiuntque reuelante Deo, qualiter
ratione præmissa, adhuc maiori propugna-
lo urbis propugnacula munitur. Affirmat
igitur palla de beati sepulchro, componitur
modi feretri. Accessitque super cruce cereis
ceroferalibus, dat voces in canticis, circuit
bem cum vicis. Nec prætereunt vllum ho-
tium, quod non hac circuitione conclu-
Quid plura? non post multos dies fines
ciuitatis lues aggreditur memorata. Verum
men usque ad eum locum accedens, quatenus
pignus accessit, ac si constitutum cerneretur
minum, intrò ingredi non modo non edat
sed etiam quæ in principio peruaferat, sua
virtutis repulsa reliquit.

Paulus Diaconus lib. 2. cap. 9. de gestis Longobardorum, de Fortunato Episcopo Tarnisano, et Felice Episcopo Tarnisano, quorum dolore apud altarium B. Martini liberati sunt.

*SS. reliquia-
rum circumge-
stationis anti-
quitas et ef-
ficacia.*

Fortunatus cum oculorum dolorem vehementissimum pateretur, & similiter Felix socius eius, eorundem dolore laboraret, vtrique ad basilicam beatorum Pauli atque Ioannis, quæ intra urbem Taruisanam sita est, perrexere. In qua etiam altarium in honorem beati Martini confessoris constructum, propinquam habet fenestram, in qua lucerna ad exhibendum lumen est constituta. De cuius oleo postquam fratres isti Fortunatus scilicet & Felix dolentes oculos tetigerant, illico dolore fugato, sanitatem quam optabant, adepti sunt. Qua de causa Fortunatus in tantum beatum Martinum veneratus est, ut relictâ patria, paulò ante quàm Lōgobardi Italiâ invaderent, ipsius sanctissimas reliquias in Gallias, visitare decreverit: quod iter suum per flumina, montes, valles, oppida, pagos, ipse in carminibus suis dilucidè describit. Qui postquam Turonos iuxta votum proprium pervenit, Pictavos pertransiens illic habitavit, & multorum ibidem sanctorum gesta, partim prosa, partim metrica oratione conscripsit. Nouissimeq; in eadem ciuitate primum presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atque in eodem loco, digno tumultus honore quiescit. Hic B. Martini vitam quatuor libris heroico versu contexuit, & multa alia, maximèq; hymnos singularum festiuitatum, & ad diuersos amicos versiculos nulli poetarum secundus, suauis & diserto sermone composuit.

Altarium in honorem B. Martini.

Lucerna ad altare constituta.

Fortunatus peregrinatur ad S. Martinum.

Hymni Ecclesiastici Fortunati.

Paulus diaconus Ad cuius ego (Paulus diacon.) tumulum, cum
con aditum. illuc orationis gratia aduentassem, epitaphi-
um Fortunati rogatus ab eiusdem loci Abbate, con-
oraturus ac-
cedit. texui.

*Paulus diaconus libr. 3. cap. 1. de gestis Longo-
bardorum. De virtutibus viri Dei Hospitii
pœna inuadentium illum, ac miraculo ju-
randem per S. Hospitium curatione.*

CAP. XVI.

Longobardorum in Gallias aduentum
vir Dei Hospitius, qui apud Nicocœ-
rat inclusus, sancto sibi id reuelante
ritu longè ante præuidit, & eiusdem vrbis
uibis, quæ mala imminerent prædixit. E-
nim vir iste magnæ abstinentiæ & probæ
vitæ, qui confectus ad carnem cathenis
reis, indutus in super cilicio, pane in cibum
cum paucis dactylis utebatur. In diebus autem
quadragesimæ radicibus herbarum Aegy-
ptiarum, quibus eremita in Aegypto vsus
exhibitis à negotiatoribus alebatur. Per
Dominus magnas virtutes operari dig-
est, quæ scriptæ habentur in libris venerabilis
viri Gregorij Turonensis Episcopi. Ig-
noscit iste sanctus aduentum Longobardorum in Gal-
lias hoc modo prædixit. Venient Longobardi
in Gallias, & deuastabunt ciuitates septem
eo quod increuerit malitia eorum in con-
futu domini. Est enim omnis populus per-
rijs deditus, furtis obnoxius, rapinis in-
homicidijs promptus, in quibus non iustitia

fructus. Non decimæ dantur, non pauper alimur, non tegitur nudus, non suscipitur hospitio peregrinus, ideò hæc plaga ventura est super populum istum. Monachis quoq; suis præcipiens, ait: Abscedite & vos à loco isto, aufere vobiscum quæ habetis. Ecce enim gens quam prædixi appropiat. Dicentibus autem illis, non relinquemus te sanctissime pater, ait. Nolite timere pro me. Futurum est enim ut inferant mihi iniurias: sed non nocebunt usque ad mortem. Discedentibus autem monachis, aduenit exercitus Longobardorum. Quæ dum cuncta reperiiebant, vastabant, ad locum ubi vir sanctus inclusus erat, peruenerunt. At ille per fenestram è turri se eis ostendit. Illi verò circumeuntes turrim, dum aditum quærerent, per quem ad illum ingredi possent, & minimè inuenirent, duo ex eis ascendentes tectum discooperuerunt illud, & videntes eum cinctum catenis, indutumque cilicio, dicunt: hic malefactor est & homicidium fecit, ideò in his ligaminibus vinctus tenetur. Vocatumque in partem, interrogant quid mali fecerat, quod tali supplicio arderetur. At ille fateretur se homicidam esse, omniumque criminum reum. Tunc vnus extracto gladio vt caput eius amputaret, dexteram erigit: sed eius dextera mox in ipso ictu suspensa dirigit, nec eam ad se potuit retrahere: relictus autem gladius, in terram decedit. Quod videntes socij eius, clamorem in cælum deducunt.

R 5 de

derunt, flagitantes à sancto viro, ut quid ei agendum esset, clementer insinuaret. Ipse vero imposito salutis signo ardens brachium sanitati restituit. Longobardus autem, qui sanatus fuerat, ad fidem Christi conuersus, statim clericus, deinde monachus factus est. Atque eodem loco usque ad finem vite suae in Dei cultu permansit. Beatus vero Hospitius dum Longobardis Dei verbum loqueretur, duos duces, qui eum venerabiliter audierunt, in comes patriae restituti sunt: quidam verò qui ea verba despexerant, in ipsa prouincia miserabiliter perierunt.

Paulus diaconus libr. 4. cap. 7. de gestis Longobardorum. De Theodelinda regina, quae basilicam construxit in honorem S. Iohannis Baptiste ac de voto Longobardorum S. Iohannis facta, quodq. omnes S. Baptiste periclitum inuocantes illi suorumq. aduersariorum victores extiterunt.

CAP. XVII.

Theodelinda regina basilicam beatorum Iohannis Baptiste in Modocia construxit pro se & pro viro suo, & pro filiis & filiabus & cunctis Longobardis ad dominum: & venerunt inter se vnanimiter maiores nati rege suo, vna cum Theodelinda regina discipuli: Si sanctus Iohannes pro nobis intercessor sit ad dominum Deum nostrum IESUM CHRISTUM pro nobis, nos omnes vnanimiter pollicemur illi, omni anno in die natiuitatis

ina, hoc est, viij. Kalend. Iulij de nostris facultatibus transmissuros honorificè ad oraculum eius, vt per illius interpellationem habeamus inuamen Domini nostri IESV Christi, tam in bello quàm in alijs locis omnibus, quocunque ituri sumus. Ab illo ergò die in omnibus actibus eorum coeperunt intocare, sanctum Iohannem, vt illis præberet auxilium in virtute Domini nostri Iesu Christi, & illi oēs permanebant illæsi, victoresque extiterunt super cunctos aduersarios suos. Locus autem ille supra Mediolanum duodecim millibus est, quem regina dedicandum curauit, multisque ornamentis auri & argenti mirificè decorauit, prædijsque ditauit, familiasque & possessiones multas eidem loco addixit in honorem sancti Ioannis Baptistæ. Dicamus assertionem scripturæ Theodelindæ reginæ. Offert gloriosissima Theodelinda regina vnà cum filio suo Adalualdo rege, sancto Ioanni patrono suo de dono Dei, & de dotibus, chartulam sue donationis, quam in suorum præsentia scribere fecit. Si quis quolibet tempore hanc testem voluntatis suæ corruperit, in iudicii extremi die cum Iuda traditore damnetur. Ordinatio verò eius talis fuit. De rebus sancti Ioannis nullo modo se debet aliquis intrinicare, nisi tantum sacerdotes, qui ibi deferunt die ac nocte, tantumque famuli ac famulæ qui ibi subiecti sunt communiter debeant vivere.

Ex

*Ex vita S. Ioannis Eleemosynary auctore Sa-
meone Metaphraste. De confessione sacra-
mentali ipsi S. Ioanni facta, & miracula
sepulchrum S. Ioannis ad preces confessio-
neris parato ipso q³ peccato propter S. Ioa-
nem deleta, habetur Tom. 1. Suri.*

CAP. XVII.

Quadam mulier, orta in oppidulo, quod
tulerat Patriarcham Ioannem eleemo-
synarium, postquam rescivit eum
esse migraturum ad dominum, magni & gra-
peccati sibi conscia, accurrit ad beatum & co-
lidis lachrymis profusis, eius pedes tangens,
petebat illius peccati absolutionem. Ille ve-
tem, si credis, inquit, meis precibus te liberabo
hoc peccato obsoluendam, oportet omnino
id prius confiteri. Cum autem dixisset son-
posse id labijs proferre, iussit id scriptis se-
nificare. Cum verò videret eam id egre ferre,
iubet vt ipsa id scribat, & suo ipsius se-
muniat, & sic ei tradat schedulam. Cum
sic factum esset, & in eius manus tradita es-
set, obsignata schedula, rogabat mulier eum
obtestans, vt nihil eorum, quæ inerant, ven-
ad cuiusquam cognitionem. Quinque diebus
huc præterierunt: & magnus ille excedens
vita, migravit ad iustorum tabernacula, cum
nihil de ea re cuiquam dixisset omnino. Cum
autem mulier, diuina quadam fortè promissi-
tia, non adfuisset illo die, quo excessisset, cum
ea accedens ad sepulturam, & dubitans ne forte

*Pœnitentibus
necessaria est
confessio.*

quæ eius fidei commissa fuerat schedula, neglecta & in episcopatu relicta deprehenderetur ob omnibus dolore affecta, à se propemodum discesserat, sed cum fide ardentissima se rursus collegisset, quàm maxima potuit celeritate venit ad illius capsam, & tanquam eo vivo, clamabat: Quid hoc fecisti ò vir diuine, mihi peccatrici, vt nunc efficiar ab omnibus probro & dedecore? Quod enim ne tibi quidem potui aperire propter lapsum insignem, hoc erit omnibus manifestum. Vtinam ne cogitasset quidem de te hac re conuenire. Existimans enim per te pœnas futuras effugere, & hoc non sum afflicta: & quod ex eo oritur, dedecus mihi cõciliaui. Sed enim non recedam à tuo sepulchro, neque omninò hinc surgam, nisi de ijs, quæ petiui, me feceris certiore. Persuasum enim habeo te non esse mortuum, sed in Deo viuere, & te apud eum posse, quæ vis, facere.

Hæc dicens, & alia his similia, tribus diebus & totidem noctibus venerandæ eius capse affedit, & (ò Dei miracula) vltima nocte egreditur ò capsâ vir ille admirabilis simul cum ijs, qui cum eo iacebant, Episcopis: (Eiusmodi enim erat id, quod apparebat) & ei dixit: Quousque ò mulier, clamans, ex ijs qui hic sunt, molesta? Nostra enim vestimenta iam tuæ humectarunt lachrymæ, fluentes instar fluij. Cû hæc dixisset, tradit ei schedulam sicut erat ab illa obsignatam. Deinde, Agnoscisne hunc, dixit,

xit, ô mulier? Accipe ergò, & eam solvens, vide Dei opera admirabilia. Cùm illa autem surrexisset, & ad se rediisset, videt quidem rursus sanctos suam capsam ingressos, habens verò schedulâ in manibus, viro illaeso manente signaculo. Quod quidem cùm soluisset, priorem quidem scripturam inuenit deletam, alienam autem videt positam subscriptionem, quæ sibi habebat: Propter Ioannem seruum meum delictum est tuum magnum peccatum.

Ensebius Casariensis lib. 6. Eccles. hist. cap. 7. De

Narcisso Episcopo Hierosolymorum, qui, quam vertit in oleum, & dum crimini falso insimulatur, vindicta diuina volumine testes per viros, per ea ipsa quæ sibi in perjuryis imprecati erant maledicta molitur.

C A P. V I X.

*Solennis dies
vigiliarum
Paschæ.*

ACCidit aliquando die solenni vigiliarum Paschæ, oleum deesse luminaribus, cumque id per ministros innotuit, moeror plebi maximus fuit. Sed Narcissus de fideus, ministris imperat haurire aquam, ubique deferri. Cumque detulissent, orantibus benedixit aquam, & infundi luminaribus præcipit. Tum repente miro & sæculis inaudito genere virtutis, natura aquæ in olei pinguedinem versa, splendorem luminum etiam solito reddidit clariorem. Ad fidem autem reuera plurimis religiosorum fratrum ex eodem oleo quod versum de aqua fuerat, reuerentum est, ita ut ad nos usque miraculi huius iudicium

*Aqua in oleum
versa.*

perueniret. Et in hoc quidem fidei eius ac meriti habebatur exemplum: animi verò virtus quanta in eo fuerit, alio nihilominus vno ex eius gestis opere declarabitur. Is namq; cū inter cetera virtutū suarum bona esset valde cōstantis animi, & iustè rectèque indeclinabiliter tenax, quidam homunculi nequam malè sibi conscij, metuentes ne criminum suorum, si arguerentur, non possent effugere vindictam, præueniunt, & factionibus circumuenire parant eum, cuius iudicium verebantur. Concinnant igitur aduersum eum infame satis & noxium crimen: conueniunt auditores, testes ex semetipsis producunt, qui sub sacramento iuramenti, quæ obijciebantur confirmarent: quorum vnus testis, ita non igni consumeretur, vera se dicere testabatur: alius, ita ne regio morbo corrumpereetur: tertius, ita ne luminibus orbaretur. Et quamuis ne iuramenti quidem istis quisquam fidelium & Deum timentium crederet, eo quod vita Narcissi & institutio ac pudicitia ab omnibus nosceretur, ipse tamen eorum quæ mota sunt, indignitatem ac molestiam nos ferens, simul & secretam ac Philosophicam vitam semper habere desiderans, subterfugit Ecclesiæ multitudinem, & in desertis locis atque agellis secretioribus delitescit annis quàm plurimis. At non ille magnus diuinæ providentiæ oculus quiescit in longum, sed in impios ultionem per ea ipsa, quæ sibi in periurijs statuerant maledi-

ledicta, molitur. Primus namque ille celis,
parua ignis scintilla noctis tempore dono
sua succensa, cum omni genere suo omnia
familia, flammis vlticibus cōflagrauit. Alio
repentē ab imis pedibus vsque ad summum
capitis verticem morbo regio, quo fuerat in-
precatus, repletur atque consumitur. Tertius
autem priorem exitum videns, & oculum
uinum non se latuisse perspiciens, prorumpit
in medium, & audientibus cunctis, serap-
nitentia vniuersum concinnati sceleris o-
nem pandit. Tantis autem lachrymis imo-
nis commissi facinus deffet, & intantum
noctūq; perdurat in fletibus, vsquequo lu-
nibus orbaretur.

*Paulus diacon. lib. 6. de gestis Longobardorum
ca. 2. De cessatione pestis per honorem D. Ba-
bastiano impensum.*

C A P. X X.

Temporibus sextæ Synodi vniuersali
quæ Constantinopoli sub Agathone
lebrata est, exorta est grauissima pestis
tribus mensibus, Iulio, Augusto, & Septembri
tantaque fuit multitudo morientium, vti
am parentes cum filiis atque fratres cum sororibus
bini per feretra positi apud urbem Roma-
mam ad sepulchra ducerentur. Pari etiam modo
do hæc pestilentia Ticinum depopulata est
vt cunctis ciuibus per iuga montium, & in
deserta loca fugientibus, in foro & plateis
uitatis hærbæ & frutices enascerentur. Tunc
que v
bonu
manu
insecu
die
dam
ipfa
ati P
stian
que e
bastia
cta Ec
quieu
D
ph
nun
tor
tu
ref

que visibiliter multis apparuit, quod malus & bonus angelus, qui videbatur venabulum in manu ferre, quoties venabulo illo ostium cuiuscunque domus percussisset, tot ea de domo die sequenti homines interirent. Tunc cuidam per reuelationem dictum est, quod pestis ipsa prius non quiesceret, quam in basilica beati Petri, quæ ad vincula dicitur, sancti Sebastiani martyris altarium poneretur. Factumque est, ut delatis ad urbem Romam beati Sebastiani martyris reliquijs, mox ut in iam dicta Ecclesia altariū constitutum est, pestis ipsa quieuerit.

De Augustin. lib. 1. Miraculorum B. Stephani, & sermone 96. in tomo nono sermonum, per Ioannem Olimmerium nuper editorum. De paruulo, qui catechumenus mortuus est, & meritis S. Stephani, matri viuus restitutus est.

CAP. XXI.

Quidam mulieris filius paruulus mortuus, catechumenus erat, qui matris portatus manibus cum ingenti eiulatu, & miserabili vociferatione ante ipsam memoriam glorioſi Stephani fuerat proiectus, tradens illi mortuum, ut ab eo reciperet viuum. Cumque ad aures amici Dei pulsaret fide pietatis, percussa duplici luctu orbitatis, quod & in presenti vita filium perdidisset, & in futura, vixit sine gratia baptismi saluum habere non posset: ecce interdiu lamentantis dolorem

S miseræ

miseræ matris repente paruulo spiritus red-
ditur, vita tribuitur, vox viuenti conceditur.
Continuò presbyter accersitus baptisimū pa-
uulo tradit, sacramenta complentur: atque
peccatorum lethali catena anima liberata, sta-
tim etiam mortalis carnis vinculo exiit, &
ad Dei spirituales amplexus summa celeritate
liberata dimittitur. Ita & non modica colla-
tione concessa, gaudere de redemptio-
ne datur, & paruulo salus vera conceditur.
profectò ob hoc ad modicum vitam recep-
tæ in æternum moreretur.

*Ex annalibus & antiquitatibus Colonien-
sibus. Quomodo sancti, quorum corpora sacra
in Colonia requiescunt, noctu visi sint circum-
mœnia ciuitatis, eamq; contra vim hominum
obfidentium munire ac protegere.*

CAP. XXII.

Temporibus Clementis quarti, circa
annum Domini 1266, vt habent Annales
Colonienſes, cū ciuitas Colonia in
assedione cingeretur, Comes Cliuentis, & Es-
phanus de Vuylen vno in tentorio noctu
rescendentes, viderunt D. Ursulam radiantem
na præfulgidam, & cereum lucidissimum
nu gestantem lumine suo totius vrbis &
luminibus æquipollentem, quā sequebantur
vndena virginū millia, Sāctorū quoq; My-
rum ac Thebæorū agmina, vti sculptæ in
nijs Colonien. imagines circa monasteriū
Pātaleonis, & picturæ antiquæ, basilicæ D. Ursule
habere

reoris testantur. Qui oēs videbātur ciuitatem
& portas, roseis crucibus cōsignare, & con-
tra hostium vim ac potentiam præmunire.
Quo miraculo territi hostes ac de obtinenda
ciuitate desperantes, obsidionem soluerunt,
temerarium existimātes cum gigantibus theo-
paxēv, ac ipsos diuos diuorumque patrōci-
nijs munitos, inanibus prælijs laceffere. In hu-
ius diuine protectionis perpetuā memoriā, &
iugem gratiarum actionem, Amplissimus Se-
natus inclytæ ciuitatis Coloniensis quotannis
ipso sanctorum Maurorum festo, quod 15. Oc-
tobris celebratur, tredecim grandes cereos
donat basilicæ D. Gereonis, qui in crypta eius-
dem basilicæ, vbi SS. Maurorum ac Thebæorū
corpora requiescunt, tunc per dies aliquot lu-
cere conspiciuntur.

*Ex lib. 2. Machabæorum cap. vlt. Iudas Ma-
chabæus contra Nicanoris amplissimum ex-
ercitum cum paucis dimicaturus, vidit O-
niam Pontificem orare pro populo Iudeo-
rum, & deinde Ieremiam gladium sibi por-
rigentem, quo detecturus esset aduersarios.*

CAP. XXIII.

Nicanor cum summa superbia erectus
cogitaret commune trophæum statue-
re de Iuda: Machabæus interim confi-
debat semper cum omni spe auxilium sibi à
Deo adfuturum, & hortabatur suos ne formi-
darent ad aduentum nationum, sed in mente
haberent adiutoria sibi facta de coelo, & nunc

S 2 spera-

ſperarent ab omnipotente ſibi affuturam victoriam. Et allocutus eos de lege & Prophetis, ammonens etiam certamina quæ fecerant prius, promptiores conſtituit eos. Et ita armis eorum erectis, ſimul oſtendebat gentium fallaciam & iuramentorum præuicationem. Singulos autem illorum armauit non clipeo & haſtæ munitione, ſed ſermonibus optimis & exhortationibus, expoſito digno ſolatio, per quod vniuerſos lætificauit. Erat autem huiusmodi viſus: Oniam qui fuerat inſignis ſacerdos, virum bonum & benignum, recundum viſu, modèſtum moribus, & quo decorum, & qui à puero in virtutibus exercitatus ſit, manus protendentem, præſentem pro omni populo Iudæorum. Poſt hoc appa-
paruiſſe & alium virum ætate & gloria
bilem, & magni decoris habitudinem præſentem illum. Reſpondentem verò Oniam dixit: Hic eſt fratrum amator & populi Iſraelis. Hic eſt qui multum orat pro populo & vniuerſa ſancta ciuitate, Ieremias Propheta Dei. Poſt hæc dedit Iſraeli dextram, & dediſit illi gladium aureum, dicentem: Accipe gladium munus à Deo, in quo decem aduerſarios populi mei Iſrael. Exhortationibus autem Iudæ ſermonibus bonis valde, de quibus extolli poſſet impetus, & animi iuuentur fortari, ſtatuerunt dimicare & conſigere. Et titer, vt virtus de negotijs iudicaret: eo-
gnific

ciuitas sancta & templum periclitarentur. Erat enim pro vxoribus & filijs, itemque pro fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus verò & primus pro sanctitate timor erat templi, sed & eos qui in ciuitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his, qui congressuri erant. Et cum iam omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus erat ordinatus, bestiarum equitesque oportuno in loco compositi, considerans Machabeus aduentum multitudinis, & apparatus varium armorum, ac ferocitatem bestiarum, extendens manus in coelum, prodigia facientem dominum inuocauit, qui non secundum armorum potentiam, sed prout ipsi placeret dignis victoriam. Dixit autem inuocans hoc modo: Tu domine, qui misisti angelum tuum sub Ezechia rege Iudæ, & interfecisti de castris Sennacherib centum octogintaquinque milia, & nunc dominator coelorum mitte angelum tuum bonum ante nos, in timore & tremore magnitudinis brachij tui: ut metuant qui cum blasphemia veniunt aduersus sanctum populum tuum. Nicanor autem & qui cum ipso erant cum tubis & canticis admonebant. Iudas verò & qui cum eo erant, inuocato Deo per orationes congressi sunt, manu quidem pugnantes, sed & dominum cordibus orantes, prostrauerunt non minus trigintaquinque millia, presentia Dei magnifice delectati. Cumque cessassent, & cum

gaudio redirent, cognouerunt Nicanorem
 ruisse cum armis suis. Facto itaque clamore
 perturbatione suscitata, patria voce omni-
 tentem dominum benedicebant. Præcipua-
 tem Iudas, qui per omnia corpore & animo
 mori pro ciuibus paratus erat, caput Nica-
 ris & manum cum humero abscissam, Ierusa-
 lymam perferri. Quò cum peruenisset, com-
 catis contribulibus & sacerdotibus ad al-
 accersijt, & eos qui in arce erant, & ob-
 capite Nicanoris & manu nepharia quan-
 tenderat contra domum sanctam omni-
 tis Dei, magnificè gloriatus est, Lingua-
 am impij Nicanoris præcisam, iussit pan-
 latim auibus dari, manū autem demens
 tra templum suspendi. Omnes igitur cele-
 nedixerunt Dominum, dicentes: Benedic-
 qui locum suum incontaminatum ser-
 Suspendit autem caput Nicanoris in
 arce, vt euident esset & manifestum
 auxilij Dei. Itaque omnes communi
 decreuerunt, nullo modo diem istum
 celebritate præterire: habere autem
 tatem annuam pridie Mardochei die.

Nicephor. Callist. libr. 17. cap. 17. histor.

*Chosroe Sergiopolim obsidente, inu-
 biles propugnatores supra urbem,
 quo cognito Chosroes obsidionem soluit.*

C A P. XXIII.

NON absimile huic est, quod refert
 phorus de ciuitate Sergiopoli, quæ

Chosroes rex Persarum obsideret, atque in redemptionem ciuitatis sacra templorum donaria ex pacto recepisset, tandem interrogauit, tum præterea in vrbe quicquam reliquum esset. Affuit ibi quidam, verum dicere solitus: & Chosroæ, alia quædam pauca admodum in vrbe à ciuibus occultè asseruari renunciauit. Ac auri quidem vel argenti reliqui nihil esse, sed alterius longè præstantioris & Deo dicatæ materiæ, in qua ossa Sergij martyris asseruantur, urnam sublongam ex argento fabrefactam restare. Hoc vbi Chosroes audiuit, ilicò exercitum omnem ad excindendam urbem ex castrorum munimentis eduxit. Confestim verò innumerabiles propugnatores supra urbem apparere, seq; ad eandem defendendam parare, atque per muros vbique discurrere visi sunt. Porro vt hoc, qui ad hoc oppugnandū missi fuerant, viderunt, euestigiò ad Chosroem reuersi, quum defensorum ciuitatis multitudinem, tum timorem suum qui eos exarmasset, stupefacti ei commemorarunt. Chosroes autem, vbi curiosè omnia scrutatus, valde paucos vel immaturæ vel expletæ ætatis homines in vrbe esse, robustis omnibus è medio sublatis comperit, rem eam sublimioris aliquis potestatis, & martyris præcipuè esse suspicatus est. Ac timore correptus, Christianamque religionem magnoperè admiratus, statim obsidionem soluit, atque in ditionem suam reuersus est. Fama verò obtinet, Chos-

roen istum paulò ante obitum, sacris nostris
initiatum, atq; ad diuinum lauacrum admi-
sum esse. Non absimile est, quod Syrorum ca-
stris legimus 4. Reg. 7. in quibus cum diuinus
audiretur sonitus curruum & equorum
exercitus plurimi, dixerunt ad inuicem
Ecce mercede conduxit aduersum nos Re-
Israel reges Gethæorum & Aegyptiorum,
venerunt super nos, surrexerunt ergo & fu-
runt in tenebris, & dereliquerunt tentoria
sua, & equos & asinos in castris, fugeruntque
animas tantum suas saluare cupientes.

*Procopius libr. 1. de bello Gothorum, De Dilecto
Apostolo, qui mœniorum Romanorum
partem tuendam suscipiens, ab hostibus
petu liberam conseruauit.*

C A P. X X V.

Gothis Romam obsidentibus, apud
tam Pincianam proximi muri partem
dam lapidum laxata iam pridem
page, seiuncta spectatur, non tantum
sed à medio ad summum fastigium scissura
sanè collapsa, nec alias resoluta, sed utroque
sic inclinauit, ut cætero muro extrinsecus
tim prominentior esse appareat, partim
ctior. Hanc muri partem cum demoliri
primùm Belisarius niteretur, & iterato
care cœpisset, obstitere Romani, Petrum
stolum pro indubitato se comperisse asse-
rantes, eius loci tuendi pollicitum curam
suscepturum: Quid utique Romanis ex

succesit, quandoquidem nec eo die, quo per Gothos sunt moenia oppugnata, nec per omne id tempus, quo urbem obsederant Barbari, hostilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec planè vnquam eodem tumultuatum. Et sanè me admiratio subit, nec Romanis nec hostibus ipsis, in ea tam diutina urbis obsidione in memoriam venisse, muri hanc partem: quæ res cum miraculi postea loco sit habita, nec sarcire quidem in posterum quisquã, nec de integro restituere ausus est: sed ad hunc diem ea è regione seiunctus permanet murus.

Gregor. Turonens. lib. 2. cap. 5. historia Francorum, De Chunis in Gallias prorumpentibus, & quomodo S. Servatius Tungrorum Episcopus precatus sit Deum, & SS. Apostolos, ne gentem illam Barbaram Gallias vastare permetteret.

CAP. XXVI.

CHunis in Gallias irruptionem meditantibus, erat apud Tungros oppidum Servatius eximæ sanctitatis Episcopus, qui vigilijs ac ieiunijs vacans, crebro lachrymarum imbre perfusus, Domini misericordiam precabatur, ne vnquam gentem hanc incredulam, seque semper indignam in Gallias venire permetteret. Sed sentiens per spiritum, pro delictis populi, sibi hoc non fuisse cõcessum, consilium coepit, vt expeteret urbem Romanam, scilicet vt adiunctis sibi Apostolicæ virtutis patrocinijs, quæ humiliter à Domino fla-

S s gita-

gitabat, mereretur facilius obtinere. Accedens ergo ad beati Apostoli tumultum deprecabatur auxilium bonitatis eius, in multa abstinentia, maxima inedia se consumens, ita ut biduo triduoque sine villo cibo potuque maneret, nec esset interuallum aliquod in quo ab oratione cessaret. Cumque ibidem multorum dierum spatia in tali afflictione moraretur, fertur hoc à beato Apostolo accepisse responsum: Quid me vir sanctissime inquietas? Ecce enim apud Domini deliberationem prorsum sancitum est. Chunos in Gallias aduenire, eosque maxima tempestate debere depopulari. Nunc igitur sume consilium, accelera velociter, ordina domum tuam, sepulturam compone: require lintamina munda. Ecce enim migrabis à corpore, nec videbunt oculi tui mala quæ facturi sunt Chuni in Gallijs, sicut locutus est Dominus Deus noster. Hoc à sancto Apostolo Pontifex, responso suscepto, iter accelerat. Galli asque velociter repetit, veniensque ad urbem Tungrorum, quæ erant necessaria sepulture secum citius leuat: valeque dicens clericis, ac reliquis ciuibus vrbs denunciat cum fletu & lamentatione, quia non visuri essent ultra faciem illius. At illi cum eiulatu magno & lachrymis eum prosequentes, supplicabant humili prece dicentes: Ne derelinquas nos pater sancte, ne obliuiscaris nostri pastor bone. Sed cum cum fletibus reuocare non possent, accepta benedictione cum osculis redierunt. Hic

verò

verò ad Traiectensem urbem accedens, modica pullatus febre recessit à corpore. Ablatusq; fidelibus, iuxta ipsum aggerem publicum est sepultus.

Gregor. Turonens. lib. 2. cap. 6. historia Francorum, quomodo B. Stephanus Protomartyr visus est apud SS. Apostolos Petrum & Paulum intercedere pro vrbe Metensi, in qua reliquiae S. Stephani requiescunt.

CAP. XXVII.

CHuni à Pannonijs egressi, vt quidam ferunt, in ipsa sanctæ Pascæ vigilia, ad Metensem urbem, reliqua depopulando, perueniunt, tradentes urbem incendio, & populum in ore gladij trucidantes, ipsosque sacerdotes Domini ante sacrosancta altaria perimentes. Nec remansit in ea locus inuictus, præter oratorium beati Stephani primi martyris ac leuitæ. De quo oratorio quæ à quibusdam audiui, narrare non distuli. Aiunt enim priusquam hi hostes venirent, vidisse se vnum fidelem in visu quasi conferentem cum sanctis Apostolis Petro ac Paulo, beatum Leuitam Stephanum de hoc excidio, ac dicentem: Oro Domini mei, vt non permittatis obtentu vestro Metensem urbem ab inimicis exuri, quia locus in ea est, in quo paruitatis meæ pigra continentur: sed potius sentiant populi aliquid me posse cum Domino. Quod si tantum facinus populi supercreuit, vt aliud fieri non possit, nisi ciuitas tradatur incendio, sal-

saltem vel hoc oratorium non cremetur. Cui illi aiunt, vade in pace dilectissime frater, oratorium tantum tuum carebit incendio. Pro vrbe verò non obtinebimus, quia Dominice sanctionis super eam sententia iam processit inualuit enim peccatum populi, & clamor malitiæ eorum ascendit coram Deo, ideo ciuitas hæc cremabitur incendio. Vnde proculdubio est, quod horum obtentu vrbe vastata, oratorium permansit inlæsum.

Gregorius Turonensis eodem lib. cap. 7. Quando Aurelia ciuitas ab Attila & Hunnorum obsidione liberata sit per Anianum sanctissimum eiusdem ciuitatis Episcopum, omnes obsessos ad orationem hortantem.

C A P. XXVIII.

Atila Hunnorum rex à Metensi vrbe egrediens, cum multas Galliarum ciuitates opprimeret. Aureliam aggreditur, eamq; maximo arietum impulsu nititur expugnare. Erat autem eo tempore beatus Anianus in supradicta vrbe Episcopus, vir eximie prudentiæ, ac laudabilis sanctitatis, cuius virtutum gesta nobiscum fideliter retinetur. Cumque inclusi populi suo Pontifici, quid agerent acclamarent, ille fesus in Deo monet omnes in orationem prosterni, cum lechrymis præsens semper in necessitatibus domini auxilium implorare. Deniq; his ut preciperat deprecantibus, ait sacerdos: Aspice de muro ciuitatis, si Dei miseratio iam lucet.

tur. Suspiciebatur enim per Domini misericordiam, Aërium aduenire, ad quem & Arelatem abierat prius suspectus futuri. Aspicientes autem de muro, neminem viderunt. Et ille, Orate, inquit, fideliter, dominus enim liberabit vos hodie. Orantibus autem illis, ait: Aspice iterum: Et cum aspexissent neminem viderunt, qui ferret auxilium. Ait eis tertio: Si fideliter petitis, Dominus velociter adest. At illi cum fletu & eiulatu magno, Domini misericordiam implorabant. Exacta quoque oratione, tertio iuxta senis imperium aspicientes de muro, viderunt à longè quasi nebulam de terra confurgere. Quod renunciantes, ait sacerdos, Domini auxilium est. Interea iam trementibus ab impetu arietum muris, iamque ruituris, ecce Aërius & Theudo Gothorum rex, ac Thorismodus filius eius, cum exercitibus suis ad ciuitatem accurrunt, versumque hostem eiiciunt, repelluntque. Itaque liberata obtentu beati antistitis ciuitate, Attilam fugant, qui Mauriacum campum adiens, se præcingit ad bellum. Quod hi audientes, se contra eum viriliter preparant.

Paulus diaconus libr. 4. cap. 5. De gestis Longobardorum, De Ariulfo, qui bellum contra Romanos gerens, B. Sabini martyris presidio miraculose adiutus est.

CAP. XXX.

VM Ariulfus bellum contra Romanos in Camerino gessisset, victoriamque patras-

set,

set, requirere à suis hominibus coepit: quoniam nam vir ille fuisset quem in prelio quod gererat, tam strenuè pugnantes vidisset. Cui cum sui responderent, se illie nullum fortius bel-
lantè quàm ducè ipsum vidisse, ille ait: Certe multa per omnia me meliorem ibi alium vi-
di, qui quoties me aduersæ partis aliquis per-
cutere voluit, me semper suo clypeo prote-
xit. Cumque dux ipse propè Spoletum, ubi ba-
silica beati martyris Sabini Episcopi sita est,
in qua eiusdem venerabile corpus requiescit,
aduenisset, interrogauit, cuius illa tam ampla
domus esset. Responsumque est ei à viris fide-
libus, Sabinum ibi martyrem requiescere, quod
Christiani quoties in bello contra hostes in
presidium haberent, ac eum propterea in ho-
um auxilium vocarent. Ariulfus verò cum ad-
huc esset gentilis, ita respondit: Et potest fieri,
ut homo mortuus aliquod viventibus auxilium
præstet? Qui cum hoc dixisset, equo desce-
ns, eandem basilicam conspecturus intravit.
Tunc alijs orantibus, ipse picturas eiusdem
basilicæ mirari coepit. Qui cum figuram beati
martyris Sabini depictam conspexisset, mox
cum iuramento affirmavit, talem omnino vi-
rum eum qui se in bello protexerat, formam
habitumque habuisse. Tuncq; intellectum est,
beatum martyrem Sabinum, eidem in prelio
adiutorium contulisse.

*D. Sabini
martyris
presidium.*

*Inuocatio S.
Sabini mar-
tyris.*

*Pictura in
Ecclesijs Chri-
stianorum.*

*Iohannes Nauclerus vol. 3. Chronicorum gene-
ratione 37. De Adimaro Podiensi Epif-
copo, qui expugnata iam à Christianis vrbe
Hierosolymitana, cum diu ante defunctus
esset, visus est in sancta ciuitate priusquam
muros ascendens, reliquos ad ingressum vr-
bis animauit.*

CAP. XXX.

ANno Domini 1099. cum exercitus Chri-
stianorum oppugnaret urbem Hiero-
solymitanam, cumque iam totum men-
sem circa mœnia vniuersus defudaret exerci-
tus, die xj. mensis Iulij, vno animo assultum fa-
ciunt, & cum vsque ad horam diei 7. sine certa
victoria anceps certamen esset, subito virtus
diuina affuit, quæ fidelium rebus iam despera-
tis consolationem attulit. Nam de monte O-
liueti miles quidam armis accinctus fulgenti-
bus, qui postmodum non comparuit, signum
dabat nostris legionibus, vt assultum itera-
rent: quo signo viso exhilaratur exercitus, &
maiori animo ad expugnationem urbis redijt,
tanto feruore, vt qui fessi aut vulnerati, ante
operam subtraxerant, nunc resumptis viribus, vl-
trò se ingererent animosius. Obtenta paulò
post vrbe cæsis vniuersis hostibus, populus fi-
delium, depositis armis in spiritu humilita-
tis, cum gemitu & lachrymis venerabilia loca
singula perquirere cœperunt. Die verò capti-
onis ciuitatis, Dominus Adimarus Podiensis
Episcopus, quondam legatus, qui apud Antio-
chi-

*Adimari E.
piscopi appar-
itio & præfi-
dium.*

chiam vita decesserat, à multis in sancta viua
est ciuitate, ita vt multi fide digni asseruerint
super muros ciuitatis primum omnium alcer
disse, & cæteros ad ingressum vrbs animale
multi quoque alij, qui in via diuersis casibus
occubuerunt, in dicta ciuitate apparuerunt
cum alijs loca venerabilia visitantes, in qua
manifestè dabatur intelligi, quia etsi vita dis
cesserant corporali, ad æternam tamen vocati
beatitudinem, nō sunt fraudati desiderio suo
sed quod pio expetiuerunt studio, pleno sunt
consecuti affectu.

*Ioannes Nauclerus loco citato De Christianis
in Antiochia obsessis, & per apparitionem
B. Andrea, & lanceam seruatoris Christi
premissisq; ieiunio precibusq; & sacrificijs
mirabiliter rore cœlesti confortatis, & de
stibus triumphum referentibus.*

C A P. X X X I.

Christiani circa idem tempus in ciuitate
Antiochena grauissima premebantur
obsidione, rerumque omnium penuria
& fame. Dum igitur sic affligerentur, respiciens
eos Dominus, consolationemque misit. Appo
ruit enim cuidam clerico B. Andreas, cui plu
rimum erat deuotus, commonens quatenus
principibus nunciaret, vt lanceam, qua domi
ni nostri latus fuerat perforatum, in Ecclesia
B. Petri repositam perquirerent, ei que locum
certis ostendebat indicijs. Quod cum fecisset,
ipse ad eius suggestionem in loca effossa alia
quanta

quantulum terra, lanceam, sicut clerico illi o-
sensum fuerat, inuenerunt. Hoc audiens po-
pulus, tanquā de immissa ei coelitus cōsolati-
one, ceperunt à suis anxietatibus releuari, ite-
rumque voto se & iuramentis obligarunt,
quod ab inuicem non discederent, quousque
authore Domino urbem suā restituerent li-
bertate.

Igitur præmissio ieiunio, & indicta die pu-
gnæ, cum 26. diebus afflictione mirabili pluri-
mum laborassent, præcedenti nocte dum arma
equosque præparant, somno locus non datur.
Mane factò, circa crepusculum sacerdotes &
ministri Domini per Ecclesias diuina cele-
brantes, populum antequā ad prælium egre-
deretur, de peccatis suis prius humiliter con-
fessum, corpore & sanguine Domini munie-
runt: quo factò, tanta eis diuinitus infusa est
gratia, vt qui pridie lumina vix attollere po-
terant, nunc prodeuntes, victoriam sibi pro-
mittere ausi sunt, Episcopi verò & sacerdo-
tes sacris induti, populum benedicebant.

Itaq; summo diluculo 4. Kalen. Iulij, duo-
decim acies instruxerunt, quarum vltimam,
quæ erat cæteris amplior, tenebat illustris
princeps Boemundus. Accidit autem, vt egres-
sus ros quidam suauissimus modicus tamen,
sed gratissimus descenderit, quasi in eo bene-
dictionem & gratiam suam videretur infu-
disse Dominus. Mirabile dictu, quicumque eo
imbres conspersus est, tantum concepit ani-
mum,

T

mum,

mum, vt nihil laboris, nihil molestia in tota illa expeditione esse videretur, idem in equis fertur apparuisse.

Interea hostes accepto nostrorum ab vno egressu, acies instruunt, vetum est ad pugnam primæ tres acies nostrorum, viriliter in hostes irruunt, sequentes aliæ non minus, præcedente lancea Domini cum sacerdotibus. Pugnum est illo die acerrimè, tandem hostes, dissolutis cuneis vertebantur in fugam. Corbani autem videns suas dissolutas acies, & ipsa fuga elapsus, salutem suam consulit, eadem in hostibus factam, omnes scriptores in communi millia referunt. Consummato itaque pugno, nostri ad castra hostium redeunt: Vbi tantarum rerum reperiunt opulentiam, tantas Orientalium diuitiarum copias, vt iam auri, argenti, gemmarum neque numerus esset, neque mensura, equorum etiam & armentorum, annonæ quoque & victualium reperta est tanta abundantia, vt iam nescirent quid eligerent, accepti sunt victoria anno Domini 1098, Julij 11ij.

Reuersi in urbem læti ouantesque, altero haud minori affectu sunt gaudio, cum Ammuratus arcis præfectus, Christianus effectus, deditioe arcis facta, idque solum in hac ciuitate dedicatione est pactus, vt qui ex corde sua fidem Christi nollent suscipere, rebus suis abire permitterentur.

Gregorius Episcopus Turonens. in vita S. Illidij Aruernensis Episcopi, in lib. de vita Patrum cap. 2. habetur in Tomis Lauren. Sup. 7. Julij. Quomodo ipse Gregorius Turonensis adhuc puer, liberatus sit a febre per S. Illidium.

CAP. XXXII.

Tempore, quo Gallus Episcopus Auernam regebat Ecclesiam, horum scriptor in adolescentia degens, grauiter egrotabat & hic ab eo plerūq; dilectione vnica visitabatur, eo quod patruus eius esset. Erat autem valetudo cum nimia stomachi pituita, ac febre valida. Interea aduenit paruulo desiderium, & credo inspirante Deo, vt ad beati Illidij basilicam deportaretur, illatusque manus puerorum, ad eius tumulum fusa oratione cū lachrymis, leuiorem se sensit esse, quā venerat. Sed reuersus domum, iterum a febre corripitur. Quadam verò die cū grauius agere cepisset, eumque febris asperior solito aggrauaret, & vtum euaderet, admodū dubitaretur, accedens genetrix eius, ait ad eum: Moeum hodie, dulcis nate, sum habitura diem, cum te talis deficeat febris. Cui ille, Nihil, inquit, prorsus, obsecro, contristeris, sed ad sepulchrum me remitte beati Illidij Pontificis: credo enim firmiter fore, vt virtus eius & tibi latitiam, & mihi tribuat sospitatem. Tūc sancti deportatus ad tumulū, orationem fundit, spondens prostratus sponte, si eum antistitis

S. Greg. Tur. tis sui virtus ab hoc contagio liberaret, clerici
adhuc pueri cum se futurum: nec prorsus moraretur, si de-
beratur à se. precatio obtineret effectum. Hæc effatus, se-
bre per *S. Il-* sit protinus discedere febrē: vocatoq; puero
lidium. domum se reportari deposcit. Cumque in-
cubitu, vbi tunc sui epulabantur, fuisset illu-
tus, erumpente è naribus sanguinis copia, la-
bris simul cruorq; defluxit. Quod meriti
beati confessoris præstitum, habetur probu-
tum. Sed & nuper venerandi Comitis Ieremi-
cū in diuturna cecitate resideret, celebrans
vigilijs, sanus abscessit.

D. Ioannes Chrysostomus in sermone de ve-
ratione catenarum, & gladij principis Apo-
stolorum. Petri Habetur Tomo 4. Catena
Iulij Laurent. Suriy, ex Simeone Meta-
phrasæ.

CAP. XXXIII.

Nota que hic
tribuat S. Pe-
tro Chrysost.

Petrus Apostolorum firmamentum, & be-
cratus cœlorum magister, arcanorum in-
terpres, nutantium confirmator, lapsus
erigens, firmos conseruans, poenitentem con-
ardentissimus: Petrus denique magnum illius
orbis terrarum miraculum, Ecclesiæ iactantia
discipulorum decus, & eorum, qui recte sen-
tiunt, ornamentum, Theologorum pulchritu-
do, Christi os, mens cœlestis, Trinitatis pa-
risimum tabernaculum, lapsorum reconcilia-
tor, honestè viuentium ductor, rectè curan-
tium propugnator, omni cœlesti & huma-
laude, omni præconio dignissimus. Cum

umbra & linthei morbos profugabant, certè ca-
 tene, quæ venerandum Apostoli corpus atti-
 gerunt, quantò propiorem tactum habuerūt, tri venerāda
 tantò abundantiorē miraculorū vim partici-
 parunt: catenæ, inquam, illæ omninò veneran-
 dæ ac preciosæ, quæ Apostolicum illud ac bea-
 tum corpus colligarunt, quæ manus illas mi-
 raculorum effectrices adstrinxerunt, quæ di-
 uinagratia ab ipsis repletæ sunt, ex quibus mi-
 racula abundè scaturiunt, quæ ægrotos homi-
 nes à morbis liberant, quæ homines illos san-
 ctos efficiunt, qui cum fide ad eas accedunt: à
 quibus animarum maculæ mystico quodam
 modo expurgantur, & morbidæ influentiæ re-
 primuntur, quæ denique in aëream celsitatem
 extensæ, & vsque ad coelos ipsos peruenien-
 tes, à Domino illo & diuino solio, tanquam
 ab ancora quadam, extenduntur. Has catenas *Demonēs il-*
 potentiarum, quæ à Deo ipso defecerunt, prin-
 ceptis exhorruit, & nunc etiam exhorret, ac
 multo cum timore illas subterfugiens com-
 primitur. Has aërea spirituum multitudo metu-
 ens ac tremens, iaculisque inde immisis per-
 cussa, longius profugatur. Non enim ferre po-
 test spiritus sancti gratiam, has ipsas catenas
 obumbrantem, neque scintillas ex diuino il-
 larum igne exilientes sustinet: sed ab ipsis in-
 cenditur atque comburitur. Has composuit
 Dei patris verbum, eiusdē æternitatis & prin-
 cipij particeps, vt eius de Deo confessionis
 præmium essent. Illas ignitas reddidit carbo
 T 3 ille,

*Ozia.**Esaie 6.**Cap. 19.*

*Ecce quantū
iam olim S.
Ecclesia cate-
nas has vene-
rata sit.*

ille, ab Esaia visus, & ad Deum intuendum ef-
ficacissimus. Spiritus sanctus paracletus suo
afflatu ignem, ē carbone exilientem, ad opus
perficiendum maximē idoneum reddidit.
Quamobrem licet ferreę sint nature, diuinæ
men gratia & potentia plenę sunt. Ab his de-
monum prauī spiritus illigati enecantur. Ab
his princeps mundi huius pertractus, cap-
uus ducitur, à fidelibus hominibus illuditur.
hoc est, ab ijs, qui antea peccatorum laqueis
constricti, soluti & liberati sunt, & mortis re-
tibus antea circumdati, ad vitam transierunt.
Hæ diuinæ hæreditatis terminos cingentes,
vndiq; munientes, faciunt ne ab hostibus re-
pugnari possint. Eadem Christianorum vet-
tices coronantes, ab illorum hostium insidijs,
qui corporeis oculis non cernuntur, intactos
seruant. Nam etsi à malignis hominibus po-
tormentorū genere aduersus Apostolum
sunt adhibitæ, tamen ad eos propellendos, quod
malum aliquod inferre volunt, idonea sunt
effectæ, non magis cruciantes, quàm venen-
dum illud Apostoli corpus vndique feru-
tes ac munientes. His catenis Apostolus orna-
batur, his exultans ac gestiens se oblectabat.
tanquam regalem aliquem ornatum circum-
ferens, animo exultabat. Has & poenæ infla-
mentum cognoscebat, & coronæ multæ con-
ciliatrices existimabat. His & nunc sanctissi-
ma, omniq; ex parte incorrupta ac pura Chri-
sti spōsa Ecclesia, tanquam splendido moni-

laureo quodam ornatu induta, veluti corona quadam ex intactis floribus contexta, decorata est, & ad dexteram sui sponsi partem distulit. Has, inquam catenas & nos copiosissimus Christi populus hodierno die amplexamur. Has reuerenter veneramur & colimus, & pro animarum emendatione habemus. His eum sensum & membrum mouentes, illarum sanctitate implemur, & per mentis intelligentiam sancti spiritus gratiam in animos ipsos aduocamus. Deceret tamen, deceret non solum catenas, quæ manus illas adstrinxerunt magnopere venerari, sed etiam indica omnia, ad quæ Apostoli membra accesserunt, singulatim amplecti ac reuereri, & in illis singulis diæ festum ac panegyrum celebrare.

Consentaneum & illud fuit eius prouidē. *Cap. 20.*
 tæ, & in nos benignitati, pro quibus laborauit, & quotidie certamina & pugnas subiit, propter quos catenarum pondere adstrictus fuit, & crucis mortem libenter suscepit. Consentaneum, inquam, fuit seipsum his, qui per eum Christo crediderunt, distribuere atque impartiri: & veteri quidem Romæ venerandi sui corporis depositionem ac sepulturam largiri: Huic autem regali & nouæ vrbi eorum, quæ passus est, symbola atque insignia relinquere, & sacratissimi corporis loco, suauissimarum catenarum munere urbem hanc effigere. Quas catenas qui in eandem præclaram urbem venisse crediderit, non aberrabit, neque

S. Petrus Roma sepultus.

aliquid Deo & veritati contrariū crediderit.
 Verus quidem sermo & libris ipsis conscrip-
 tus ad nos vsque peruenit, non longè ab He-
 rodis Tetrarchæ regia Petrum Apostolum in
 carcere, sed in propinquo quodam loco mil-
 taribus cohortibus obseruatum. Nam illi me-
 tuebant, ne amplius ipse ab aliquibus solueretur
 è vinculis, & miraculum fuisse videretur.
 Illic igitur seruabatur, vt tum propter regalis
 palatij vicinitatem, tum ob militum custodi-
 as & catenas, quibus ipse erat confectus, nul-
 lam effugiendi facultatē haberet. Quoniā vero
 multi ex ijs, qui Petri Apostoli opa Christi
 crediderant, in regia illa erant, atque illic co-
 uebant, & regis ipsius ministeria obeuntis
 suam in Christum & eius Apostolum beneuolentiam
 in animis occultam seruabant, cum
 admirabili illo modo Apostoli Pet. liberati
 per angeli præsentiam allata est, & Apostolus
 ipse per portam exijt, quæ ad urbem ducebat.
 catenas illas in carcere derelictas, ipsi Herodis
 ministri, quibus diuinæ cognitionis lumina
 effulserat, clam sustulerunt, & apud seipsum
 velut thesaurum quendam eas conseruauerunt.
 Quod verò à patre suo, vt dicitur, traditum, &
 de catenis illis narratum sibi quisque accep-
 rat, posteris suis deinceps tradebat, & tunc in
 loco catenas illas occultas seruabat, quod &
 Iudaica natio bello deuicta, captisq; Hiero-
 solymis ad nihilum redacta est, & superstitio
 & idololatriæ cœcitate, & errore subleuata
 Romæ

*Nota quæ ad
 modū S. Pe-
 tri catenæ a se
 seruatae sint.*

Romanorū scepra ad Imperatores, qui Christi-
fidem sequebantur, translata sunt. Quibus *et cōstātinō-*
Christo & Apostolorū facta omni tēpore pro-*polim trans-*
sequi studētibus, hęc etiam Petri Apostoli ca-*late.*
rena manifesta facta est, & ab illis ad urbem
hanc regiam translata, in Apostoli Petri sacro
templo iure optimo reposita est: quam ut eius
ipsius miraculorum effectricem, & venera-
mur & amplectimur: hanc enim videntes, il-
lum ipsum mente inspicimus: hanc tangen-
tes, illum à nobis tangi existimamus. Sed quid
magis? Neque enim hic despiciendus, *Cap. 21. De gladio S. Petri.*
quoniam & ipse Apostolica manu eductus, to-
tam sancti spiritus gratiam ac diuitias illinc *Matt. 26.*
attraxit. Sequitur paulò post in eodem ser-
mone.

Hunc gladium Petrus possidens, secum & *Cap. 23. Cur*
in predicatione afferebat, tum ut sicubi opus *S. Petrus gla-*
esset, illo uteretur, tum vel maximè, ut ipsum *dñi suū secum*
videns, ad magistri admonitionem memoria *semper attu-*
tenendam reuocaretur, & eo modo tempus il-
lud, quo IESVS crucem passus est, & ea quę po-
stea secuta sunt, secum cogitaret, inuidiam sci-
licet, odium, insidias, prodicionem, iniustum
iudicium, iniustiore mortis sententiam:
Crucem, sepulturam, & reliqua omnia, quę
homicidæ Iudæi facere ausi sunt. Hęc cū gla-
dium illum Apostolus videret, contemplaba-
tur: hęc assiduè animo reuoluebat: hęc secum
repetens, meditabatur, gladio ipso memori-
am suggerente, & ad predicationem exequen-
dam

*Vide antiqui
populi deuotionem.*

*Nota hæc de
S. Petri gladio.*

*Apostolorum
vestes quales
fuerunt.*

dam illum alacriorem efficiente. Hoc gladius
& ad omne periculum pro Christo subeun-
dum armabatur. Apostolus, & ad pericula om-
nia suscipienda, tum vel maximè ad sacrasti-
las catenas induendas, & iniquorum homi-
num carcerem habitandum: denique ad cru-
cis martyrium subeundum firmior ac prom-
ptior effectus est. Quamobrem hic gladius, ve-
res quædam preciosa, & omnino veneranda
Apostolicisq; manibus deseruiens, ac con-
tangens, eodem honore & veneratione, quæ
catenæ ipsæ in regali palatio, vbi Apostolo Pe-
tro sacrum templum erectum est, velut sacra-
tus quidam & cœlestis thesaurus, in intimo
loco repositus seruatur, vt scimus, qui fide-
bus Imperatoribus, & fidelium virorum mul-
titudini ad sanctitatem proponi solet. Cœle-
stem enim gratiam confert, variarum curatio-
num copiam suppeditat, sui cultores salubri-
ter custodit, seq; amplectentes erigit, animas
ipforum eleuans. Quod si breuis & in forma
videtur gladius ille, non est propterea depre-
ciendus. Apostolicam enim miraculorum vim
& potentiam secum continet, Nam hunc Apo-
stolus, vt potentis Dei frameam possedit, & vt
incipitem gladium cognouit. Sic & aliæ Apo-
stolicæ vestes atque indumenta, multa illa
quidem vilia sunt & abiecta: sed quis eorum
decorem & magnificentiam, quæ mente com-
prehenditur, inspexerit, diuina & cœlesti gra-
tia repleta esse, & Apostolicis miraculis

oc gladio
subeun-
icula on-
sacrasse
m homi-
ne ad cro-
ac prom-
ladius, v-
eneranda
s, ac cu-
one, qua
postulo
elut sac-
in intima
qui fidele-
orum mule-
et. Cele-
m curatio-
es salubri-
rit, anima
& informi-
erea depi-
lorum vult-
hunc Apo-
ffedit, & v-
multa illa
uis eorum
niente con-
coelestia
iraculis m-

illo inferiora inueniet. Sed perinde valet, cū
his hæc recordatur, ac si Apostolum inuocet.
Ego & carcerem ipsum, in quo Apostolus cu-
toditus est, omni præconio dignum censeo,
quippe qui omnino ueneratione dignus est: di-
gnus enim fuit, qui tantum sanctitatis domi-
cilium intra se reciperet. Ego & solum illud,
in quo decubuit, & vinctus dormiuit, sancti-
tatis decorum existimo, & Apostolica gratia
relinum.

Sed dubitat aliquis, num hæc ita se habe-
ant: neque hæc tanti esse credit, vt gratiam il-
lam, quæ in Apostolo fuit, participarint. Per-
suadeat huic umbra ipsa & semicinctia: quo-
rum illa quidem ex corporis oppositione ad
Solis lucem composita, & ab Apostolorum
principis tactu longè distans: hæc autem à Pau-
li corpore delata, & diuinam ex illo gratiam
participantia, pari & miraculorum effectrici
potentia repleta sunt: quodque admirabilius
est, per secundam participationis consecutio-
nem, & gratiarum translationem, sibi adhæ-
rentibus impartita, eandem miraculorum po-
tentiam, & nihilo minorem abundè suppedi-
ant. Considerandum igitur est, si quibus gra-
tia impartita est, ea talia sunt: qualis nam is
est, qui vim illam impartiuit? Ac si partici-
pantes res, talium miraculorum gratiam præ-
bent: quantum existimare oportet eum esse,
a quo hæc impartita sunt? Maius enim est i-
ud, per quod fit, quàm in quo efficitur: vt causa
maior

Cap. 24.

Act. 5.

Act. 19.

maior est eo, cuius est causa, cum superiorem
& digniorem gradum contineat.

Chrysostomi

observa has

voces.

Si quis autem mihi daret, ut & sandalia
& vestes, quibus ab angelo se induere iulus
est, ipse videre possem, illa certe apertis ve-
nis exciperem atque amplecterer, & ut coele-
ste donum in cordis mei penetralibus conde-
rem. Hunc igitur sacratum gladium cum sacris
& Apostolicis catenis connectentes, Petrum
ipsum mente inspicere nobis videmur: & ut
traque tangentes, Apostolum à nobis tangere
istimamus, neque ullo modo ambigimus, eo
quod hæc loco ab Apostolo ipso disjuncta
sunt: sed & hæc, & illum mente formantes
per fidem ipsam in vnum copulantes, illum
videre nos credimus: atque illum cogitantes,
hæc, quæ illius fuerunt, videre nos arbitra-
mur. Itaque non omnino ipsius gratiarum ex-
pertes, constituti sumus. Nam etsi in veteri
vrbe Roma diuersatur per corporis sepulch-
ram, quam vrbs illa sortita est: non tamen à
nobis ipsis abesse vult, quod pertinet ad illius
gladium & catenas. Adest enim & apud nos
qui partem hanc ut totum corpus continen-
tes, ab eius coniunctione non separamur: sed
cum vna eademque sit gratia, quæ per eius cor-
pus, catenas, vestes, & gladium miracula opo-
ratur: nemo dubitauerit, quin præsens sit in
singulis, perfectus atque integer, & ijs, qui cum
fide accedunt, & hæc amplectuntur, pro diu-
no eorum desiderio atque ardore mercedem
rent

metiatur. Hic & vnus est, & multis impertius, non imminuitur: quinetiam totus in se manens, omnem & eandem vim ostendit: & quamuis eorum, quæ passus est, symbolis non in vno, sed in multis locis diuisus sit: Idem tamen est, qui in Apostolica Ecclesia prodigia & miracula ingentia perficit. Ita nihil ex ijs, quæ in summo illo Apostolo insunt, inane est, traditionis expers, nihil gloria & diuinis miraculis vacuum.

Tu verò ô Petre, Christi Ecclesiæ petra & *Cap. 26.*
firmamentum, summe Apostolorum vertex, *Petrus petra*
qui verus & ardens fuisti Christi discipulus: *Ecclesiæ.*
qui præter cæteros orationis libertate apud eum vltus es, viui Dei filium illum prædicando, cuius manibus regni cælorum clauis tibi traditæ sunt, vt quæ à te in terra ligata aut soluta essent, eadem ligarentur & soluerentur in cælis: qui Christum Deum & hominem fuisse *Matt. 16.*
clarissima voce prædicasti: qui ex circumcissione, quæ in lege præcipitur, ad præputium diuinæ fidei cognitionem transtulisti: qui propter Christum omnia dereliquisti, vnum illum pro omnibus diuitijs possidere cupiens, à quo & mortis, & vitæ afferendæ potestatem accepisti, cui Deus cœleste mysterium reuelauit: qui columna quædam es è terra vsque ad cœlos extensa, eos ducens, qui ad mansiones illas festinant, qui rudis & inscius artificiosam Græcorum orationem expugnasti, qui diuino spiritu loquens, & verbo tantum gentes ipsas

*Inuocat S.
Petrum.*

ipsas in ea conuertens, quæ voluisti, acerbam
illam crucifixionem sustinuisti, vt nulla in re
à magistri cruciatibus distares, qui catenas has
instar scelerati alicuius hominis pertulisti, &
curationum fontem illas reddidisti: tu quo-
so, adesto hodie misertus nostri, & hoc in lo-
co spiritu versare. Ad sis huic templo miracu-
lorum promptuario, quod sancta nominis tui
appellatione præcipue honoratur: in quo ve-
nerandas catenas tuas, vt thesaurum quedam,
reponi voluisti, in quo has ipsas, vt preciosi-
simas res, secundas esse iudicasti, vbi catenæ
ipsæ propositæ, & ab omnibus Christi fidem co-
lentibus inspectæ, miraculorum deriuationes
non corporeis oculis, sed mente ipsa perco-
ptas, abundè à te ipso petentibus suppeditant.
His catenis nostrarum animarum vulnera, quo-
so, liges. His tumores & inflationes, à delictis
illatas, refeces, & diuinis medicamentis eas
cures. His vt scuto bonæ voluntatis, Christi
gregem coronas. His Barbaros ipsos deuoti-
as, captiuos ducas, & ciuitati te veneranti ho-
stiles illorum exuias conferas. Omnium ma-
ximè pium & fidelissimum Imperatorem no-
strum, pro telis militaribus, his catenis armis,
munias, custodias, victorijs, trophæis coronas,
hostibus terribilem, & subiectis benignum
atque optabilem facias: vt pace fruenter sub
eius regno simus, & ab eo gubernati, tranqui-
lam & quietem vitam ducamus, veri Dei no-
stri gloriam celebrantes, quem tu in omni re
glori-

honorosè & magnificè celebrasti, quandoquidem conuenit omnis honor & adoratio aeterni patri, cognato filio, & eiusdem substantiæ participi spiritui sancto, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

Nicēphorus Callistus Eccles. hist. lib. 15. cap. 3. De miraculis ad sepulchrum S. Euphemie, & oleo in urna eius mirifico & ἀλγῶνα καὶ φαρμάκων odore, ad monumentum eius suauissimi.

CAP. XXXIII.

Nicēphorus cum libr. 15. cap. 3. magnificentiam & amoenitatem basilicę in honorem S. Euphemie martyris apud *Structura basilicę* Chalcedonem erectę diligenter exposuisset, *scilicet D. Euphemie magnificę* mox subiungit. Ceterum quę olim semper martyristic ediderit miracula, Christianis omnibus constat. Loci namque eius per sæpe Episcopum, in somnis sese ei exhibens, aut alium etiam quempiam præclarè vitam agentem, obiter templum eius ingressum, ut miraculorum talium fructum perciperent, est cohortatus. Quod ubi in vrbe Constantinopolitana innotuit, vniuersę eò populi turbę sunt profectę: ipse etiam Imperator, & qui sacras Ecclesiarum habenas regunt, qui que honores & magistratos alios in republica gerunt, ut quę ibi peragerentur, viderent. Atque etiam inspectantibus omnibus, Episcopus Constantinopolitanus cum sacerdotibus suis templum id, ubi martyris eius corpus repositum est, visit.

In

In tumuli læuo latere fenestella quædam admiranda est, operculo quàm maximè obfirmata, per quod ferramentum longiusculum, cui in extrema parte spongia alligata esset, immittebant, spongiam quæ ipsam in sacro-lætis martyris reliquijs obuolutam, sanguinæ & guttis cruore illius delibutis referant, extrahebāt. Hanc ubi plebs conspexit, homines statim in terram inclinati, vociferatione maxima Deum honorabant, miraculoque eo stupefacti manus sustollebant. Tantus autem inde profluxit vbertim humor, vt non solum Imperatores & Episcopi, populusque qui ibi congregari solitus erat, affatim perfrueretur, verumetiam quocumque quiniis vellet locorum de eo aliquid secum auferret. Neque guttæ tempore ipso defecere, neque diuinus ille sanguis aliqua ex parte mutatus est, sed semper colorem suum summe rubrum conseruauit. Facta hæc non certo aliquo temporis curriculo, sed pro eo atque Episcopi ipsius vitæ morumque sanctitas ferret. Sic enim ferretur, quum is qui Ecclesiam gubernaret, proclare viueret, & virtute exornatus esset, frequentius miraculum hoc exhibitum fuisse. Quum autem antistes sacrorum talis non esset, rarius eam rem tam admirandam, nec tam facile à martyre processisse. Hoc sic factum esse noui. Cæterum quod neque dies neque tempus vllum intercipit, sed perpetuò omnibus fidelibus simul & infidelibus affluit & accendit.

Episcopi sanctitas quantum possit.

Odor ad monumentum eiusdem multò optimus.

id nunc dicam. Si quis in sacrarium id
 rumulus & sanctæ martyris reliquiæ per-
 deatq; thesaurus nunc repositus sunt, veniat,
 immensus & naturæ captum, odoresque
 unnes, quos ars humana conficit, supergredi-
 er, ad eum perfertur. Eum siquidem qui ex
 pto versicolore colligitur, longè superat:
 neque alicui eorum similis est, qui ex beneo-
 lissimis rebus profuit. Tum autem neque
 est, quem vnguentarius odoribus suavi-
 bus certum modum temperatis miscet: ve-
 nim multis modis, qui inde redditur præstan-
 tor est, vim & potestatem eius à qua redûdat,
 declarans.

*Helinandus in historia martyrij S. Gereonis
 & aliorum Thebaorum martyrum quaha-
 betur in tom. Lauren. Suriy 10. Octobr. De
 S. Energislo Episcopo Colonien, qui acce-
 dens ad memoriam S. Gereonis, & sociorum
 eum dolore capitis liberatus est.*

CAP. XXXV.

Sanctus Maternus Treuirorum Episcopus
 Agrippinæ Coloniae Ecclesiam primus pa-
 stor dignis gubernaculis rexit, cuius vi-
 um multis claruisse virtutibus, gestorum eius
 scripta commemorant. Huius sedis antistes
 nobis cognitorum tertius S. Seuerini Confes-
 soris Christi successor, nomine Energillus,
 quadam die dum capitis dolore nimium cru-
 ciatus, ad memoriam beatorum martyrum Ge-
 reonis & sociorum eius oratum accederet, &

V

adhuc

adhuc in sancti illius thesauri iudiciū, fastigiū nullū excelleret, versiculū in laudem sanctorum dici solitum, Exultabunt sancti in gloria, ingrediens Ecclesiam inchoauit: cui protinus ex illo venerabili sanctorum aduersum responsum est, Lætabuntur in cubilibus suis. Quod cum Pontifex stupefactus audiret, laudem Deo repente cum omnibus qui aderant conclamauit: & appropians, de loci ipsius pueri capiti suo salutare remedium apposuit, & consignato cum summa reuerentia locum cessit.

*De eodem. Euergislo Episcopo Colonien-
Gregorio Turonensi, lib. 1. De gloria mar-
rum cap. 62. quo ex loco patet antiquitas
lice D. Gereonis Colonien.*

C A P. X X X V I.

EST apud Agrippinensem urbem basilica in qua dicuntur quinquaginta viri ex illa legione sacra Thebæorum pro Christi nomine martyrium consummasse. Et quidam mirabili opere ex musuo quodam modo decorata resplendet, Sanctos aureos ipsam basilicam incolæ vocitare consueuerunt. Quod autem tempore Euergisli Episcopi, qui tunc huius urbis erat antistes, capitis medietas, validis doloribus quatiebatur (erat autem tunc temporis in villa oppido proxima) quo dolore, ut diximus valde attenuatus, misit diaconem suum ad sanctorum basilicam. Et quia in ipsius templi medio puteus esse dicitur,

sancti post martyrium pariter sunt con-
 titi, collectum exinde puluerem, detulit sa-
 crodoti: Verum ubi exinde caput attigit, ex-
 emplo dolor omnis exemptus est. Hæc ille.
 Porro huius operis Musiui, quo basilica D. Ge-
 ronis aliquando exornata resplenduit, reli-
 quæ & fragmenta conspiciuntur in crypta e-
 iusdem basilicæ in pavimento sacelli D. Ioan-
 nis Evangelistæ, itemque è regione in sacello
 D. Martini, & iuxta summum eiusdem cryptæ
 in pavimento. Numerus verò marty-
 rum Thebæorum in eadem basilica requies-
 centium, creditur esse 318. Præterea SS. Mauro-
 rum 360. sicuti habet inscriptio basilicæ, & cā-
 nta Ecclesiastica diocesis Colonien.

*Thomas à Cantiprato in libro Apum, & re-
 fertur in libro pernetusto MS. quem ve-
 nerabilis prior Carthusie Colonienfis nobis
 communicavit, De S. Ursula & sodalibus
 eius, quàm benigne suffragentur illis in mor-
 te, qui viuentes ipsas pio honore & cultu pro-
 sequuntur.*

CAP. XXXVII.

Bruxella vrbs est magna & nobilis Bra-
 bantiæ. In hac hospitale est pauperum
 præcipue charitatis & religione præcla-
 rum. In isto soror quædam fuit multo labore
 fatigens, quæ graui infirmitate detenta, huma-
 nis rebus exempta est. Cumque ab hora diei
 tertia vsque post vespertas mortua iacuisset, re-
 uixit subito, & crexit se, conuocatisque sororibus,

ribus, & omnibus, q. presentes erāt, dixit: Vir-
ginalē illū exercitū Coloniēſ. viūes quotidie
venerata ſum, & earum precibus nunc ab ex-
piatorijs pœnis liberata, & ob hoc ad vitam
redire compulſa ſum, vt omnibus earum mo-
riam dignè habentibus affutura in morte
ſuffragia nunciarem, dummodo è vita tales
exeat, quibus oratio ſuffragari poſſit. In hoc
teſtimonio reddo ſpiritum iterato. Atque ita
denuò defuncta quieuit. Simile quiddam
valdè fide dignis referri crebrò audiui de
quodam viro, qui dum deuotius Deo ſeruire
inciperet, quotidie Eccleſiam ſanctarum vir-
ginum decem millium frequentabat, pro-
ceſſūque illic ſuas religioſè fundebat. Et ſi totā
Eccleſiam occluſam videbat, in portā eiuſ-
dem deuotionis ſuæ propositum proſequen-
tur. Tandem cum in extremis eſſet, & paro-
chus ſacramentis Eccleſiaſticis infirmum mo-
nitus accceſſiſſet, puella quædam cum ſoda-
libus ſuis in vicinia ægrotantis viri cōſide-
& acu pingens, vidit reginam quandam in-
narrabili decore & pulchritudine præfulgen-
tem, magno ſubſequentium virginum comi-
tatu domum eiſdem ægrotantis ingredi, &
poſt modicum inde reuerti: cæteris huius po-
ellæ ſodalibus licet admonitis, vt diligenter
intuerentur, nihil horum videntibus. Mortis
compertum eſt, virum eum eo momento de-
functum. Qui vt viūens ſacrum illum virgi-
nalis turmæ exercitum religioſè honorauit,

suffragium persentire meruit. Legimus au-
tem multis alijs similia contigisse, vt D. Mar-
cus, Paulo Eremitæ, S. Fursæo, Musæ puellæ,
(æqua supra libr. 2. cap. 15.) & alijs multis,
quos hymnis cœlestibus & angelico comita-
tus æterna cœlorum gaudia deduci viderūt
illi, quos Deus hac foelici visione dignatus
est.

*Wilhelmus Lindanus Episcopus Ruremun-
densis lib. 2. cap. 2. De fugiendis idolis. quo-
modo ipse D. Lindanus voto D. Apolloniæ
facto, à dentium dolore, & frater eius voto
D. Machato facto, à claudicationis peri-
culo liberatus sit.*

CAP. XXXVIII.

CUM me puerum (ne domestica Dei O-
ptim. nostram in familiam collocata
ingrato prætereamus silentio) grauius
gingivarum corripuisset dolor, pia mater
mea (cui cum parentibus omnibus Deum pre-
cor quotidie propitium) meis cruciatibus af-
fecta, mei liberandi à malis causa D. Apollo-
niæ votum fecit, diemque ieiunio se colitu-
ram promisit, ego me illius precibus libera-
tum memini: atque occurrente D. Apolloniæ
facto, me matrem scio admonuisse ob acce-
ptum per intercessionem diuæ beneficium,
Deo esse ieiunandum, votumque soluendum.
Illa ablandiens puerili voto, ieiunium, fili,
inquit illa in alium differemus diem, quia
sunt carnialia, siue vti vulgus appellat, carnis

priuium. Certè cùm frater meus germanus, Hadrianus Lindanus prætor Hagen. in cunio laboraret ex pede sinistro, ac mater vereretur, ne quid incommodi, aut aliquid claudicationis contraheret, mox à chirurgi periculo admonita, votum Deo obtulit, rogans ut intercessione diui Machuti, qui in Ecclesia Tractensi ad Rhenum solet talibus in periculo ad auxilium & comprecationem implorari, per malo liberaretur, iuit, vota obtulit, rediit, filium reuersa domum sanatum reperit, ac nos latissimo fuisse perfusos eius redeuntis gaudio commemini.

D. V. Wilhelmus Lindanus ibidem. Quomodo ipse D. Lindanus adhuc puer à parentibus suis fraternitati S. Huperti asscriptus, a rabido cane ipsum puerum prætercurrente, miraculose intactus permanserit.

C A P. X X X I X.

VNum illud ingrata obliuioni tradere mihi foret religio, quod ex religione meorum parentum pietate mihi pater ex singulari beati Huperti patrocinio & certo præsidio accidisse vicini nostri meminerunt non pauci. Rabidum agitabant canem ciues Dordraceni, qui per compita obuios suos veneno morfu momorderat. Ille periequirum plagas, lapides, & clauas fugiens ad pieternas transcurrebat. Quotquot illum accersantem, turbamque insequentem videbant, aufugerunt. Ego platea publica meis cum

alibus ludens, periculi ignarus perstiri,
 ariliter admirans tantam hominum tur-
 am accurrere armatam, acclamât, discedam
 via. Verum priusquàm ego me subtrahere
 pui, ille ore rabido frendens, capite in ter-
 pendulo, flammantibus instar lampadum
 ciliis, exerta lingua spumans, caput agitans,
 me innoxius transijt, tota spectantium
 turba obstupescente, quod me obuium, &
 vicinum intactum prætercurret: cum a-
 liquot occurrentibus suū virus venenato
 rosu infudisset.

Domum reuersus audini parentes Deo gra-
 tias immortales agentes, quod me D. Huperti
 tutela & precibus malo tam præsentem eripuif-
 sent. Nam ob similia pericula euitanda, quæ
 tum temporis non erant infrequentia, licet
 nunc Deus similia euenire certo suo consilio
 non patitur, curarat pia mater nos, totamque
 nostram familiam fraternitati B. Huperti in-
 scribendos. Vnde quotannis cum sacræ ac ve-
 nerandæ illius reliquæ illuc de more adfere-
 bantur, solet oblationem facere, atque imagi-
 nem eius depictam contactus S. reliquiarum
 sanctificatam, honesto loco per ædes colere:
 quæ res improbis quorundam, rebus sacris su-
 am ad quæstum irreligiøsè abutentium mori-
 bus, vti & D. Antonij, D. Cornelij, D. Hermen-
 tis, D. Quirini, & aliorum sanctorum nunc a-
 bijs in dissuetudinem, cuius tamen vt origo
 sanctissimum habet institutum: ita & effectus

varijs exemplis posset demonstrari, plurimis
fuisse saluberrimus.

*Gregorius Turonen. de gloria Confessorum cap.
81. De admirabili pœna violantis festum S.
Mariani.*

C A P. X L.

Fuit Marianus quidam Eremita, cui non
erat alter cibus, nisi poma agrestia: & si el
aliquoties à quibusdam mel delatum fo
isset, aut si ipse reperire potuisset in syluis,
hoc ei erat cibus; qui cum plerunque visitaretur
à plurimis, quodam tempore à quærenti-
bus non poterat inueniri: inuestigantes deni-
que eum viri, qui venerant deprehenso vesti-
gio inuenerunt locum, in quo flexo genu aqua
hausit à fluuio: & ex inde progressi repererunt
eum sub vna arbore malo iacentem mortuum
vnde celebre ferebatur in populo, cum eli-
sum ex arbore spiritum exhalasse: sed eviden-
ter non est cognitum, quoniam à nullo refer-
tur visum: tunc viri qui aduenerant eleuan-
tes, attulerunt ad vicum Euanuensem: eum
ablutum, dignisq; indutum vestibus, sepe-
erunt in Ecclesia. Festa obitus per singulos ce-
lebrantes annos, atque conuenientes populi
crebro ab infirmitatibus sanabantur. Quidam
autem de vicinis annonas diu infectas aqua ac
germine producto conflatas, facto igne super
vimina contexta torrere parat ad pocula faci-
enda. Accedens autem vnus vicinorum, ait
Quid tu ô homo hoc detineris in opere? An-
gus

poras, quia solennitas est beati Mariani? qui
 cum furore respondit, Putasne ô tu, qui hæc
 queris, qui homo elifus ex arbore propter
 compendia gulæ, angelorum sit relatus con-
 sortio, ut sanctus debeat adorari? Melius est e-
 um opus necessarium in domo exercere, quã
 nem sanctum excolere, quod ille audiens di-
 lesit, & cum reliquis ad basilicam sancti a-
 bat, relicto domi vicino in opere laborante.
 Ne mora, flante vento adprehenditur do-
 mus, incendio exurit omnis, nec quidquam
 substantia restat hominis. Exinde eleuati
 globi flammarũ super hospitio aliorum, quæ
 circumlocata erant, huius hominis aream, se-
 pes, tuguriola vel porcorum vel animalium,
 reliquæque, quæ ad eum pertinebant, flamma
 perussit. Nec quidquam remansit huic mise-
 ro, quod non fuisset igni succensum: quod si e-
 uenisse quis fortuitu putat, admiretur quod
 nulli vicinorum circummanentium nocuit.
 Quid nunc agis ô cruda rusticitas, quæ semper
 in Deum, & eius amicos murmurat, ut tibi ex-
 inde damnum acquiras?

*Solijcere hic visum est historiam prolixam,
 quidem, sed lectu admodum incundam, ex
 recognitionum. De Clementis libr. 7. & se-
 quentibus collectam. Quomodo D. Clemens
 iam in D. Petri Apostoli discipulatum ad-
 missus, marrem Martedum, fratres Fausti-
 um & Faustum, ac deniq, patrem Fausti-
 nianum, admirabili casu à se invicem
 multis*

*multis annis diuulsos, atque in peregrina
loca dispersos, tandem summo suo suorum
que gaudio eos agnouerit, & complexu sit.*

CAP. XLI.

EGressi tandem etiam Tripolim Phœni-
cis urbem, primam in Hortostade, hanc
procul à Tripoli, facimus mansionem:
ubi sequenti quoque die remorati, quia omnes
penè qui Domino crediderant, dum diuelli à
Petro nequeunt, illo usque sequuti sunt: inde
Antharadum venimus, sed quod multi nos com-
mitarentur, ait Petrus ad Niccetam simul-
que Aquilam. Quoniam quidem plurimæ fra-
trum turbæ nobiscum sunt, & ingredientes
singulas quasque vrbes, non parum inuidiam
contrahimus, videtur mihi providendum, ut
neque ipsis ingratum sit, si prohibeantur se-
qui, neque nobis pompæ alicuius exciter ma-
lignus inuidiam. Censeo itaque te Niccetam
atque Aquilam præcedere, nos cum ipsis: ita ve-
etiam vos in duas partes diuisam multitudinem
ducatis, ut sparsim magis quàm sub vna con-
gregatione iter agentes, singulas quasque in-
trocamus gentium ciuitates. Scio autem quia
triste vobis videtur, quod videmini à me, et
eorum saltem dierum spatio separari: credite
mihi, quia qua mensura diligitis me, decuplo
amplior mihi quoque erga vos affectus est: sed
si pro affectu, quem adinuicem gerimus, non
faciamus, quæ conuenientia & honesta sunt,
inrationabilis huiusmodi amor videbitur. Et

sed nequaquam titulo charitatis imminuto,
 ne vitia videntur ac necessaria procuremus,
 maxime cum nullus dies possit intercedere,
 non non disputationibus meis interesse possi-
 mus. Per singulas enim quasque nobiliores pro-
 vinciarum ciuitates proposui, sicut etiam vos
 facitis, tres nos docendi gratia residere men-
 tes. Nunc ergo Laodiciam, quæ est vrbs proxi-
 ma, præcedite me, & ego post biduum aut tri-
 dum, quantum ad propositum meum spe-
 ctat, insequar vos. Operimini autem me ad
 primum portæ ciuitatis stabulum: & inde
 iterum similiter, cum dies ibi aliquot transe-
 gerimus, præcedetis me ad vteriores ciuita-
 tes. & hoc vos facere per singulas cupio, decli-
 nanda, quantum in vobis est, inuidiæ gratia,
 & ut fratres, qui nobiscum sunt, vestri prou-
 dentia, per singulas ciuitates parata inuenien-
 tes hospitia, minus vagari videantur. Hæc di-
 cente Petro, necessario acquiescunt, dicentes:
 Non valde nos contristat hoc agere quæ à te
 iubemur, quia omnia & benè agere, & benè
 consulere, per CHRISTI prouidentiam
 electus es: sed & vna die, aut si multum bi-
 duo, quamuis grande sit, in hoc omni spatio
 non videre dominum nostrum Petrum, tamē
 tolerabile est. Consideremus enim quid pati-
 tur illi duodecim fratres nostri, qui præce-
 dunt nos, & mensem penè integrum ex tribus
 mensibus, quibus per vnamquamque urbem re-
 sides, tanto bono auditus tui, visionisque frau-
 dan-

dantur. Vt ergo iubes, quia rectè omnia iubes,
agere non morabimur. Et his dictis præcesse-

Cautus Petrus re, acceptis mandatis, vt extra urbem adloque-
ne peregrina rentur fratres, qui secum agebant, ne constipa-
tio sua specie ti, & quasi cum tumultu, sed sparsim, & in bi-
vllis tumult- nos diuisi, ingrediantur ciuitates. Verùm ubi
us, id quod illi profecti sunt, ego Clemens valde gaudius
poterat fieri sum, quod me secum esse fecit, & aio ad eum
preberet. sum, quod me secum esse fecit, & aio ad eum

Deo gratias ago, quod me præmisisti cum alijs,
nam tristitia interissem. Tum Petrus: Et quid
fiet si necessitas exegerit mittere aliquo do-
ctrinæ gratia, separatus à me pro vtilitate mo-
rieris? nec tibi metipsi imperabis ferre patien-
ter, quæ necessitas imposuerit? Aut ignoras,
quia amici semper simul sunt, & licet corpo-
ribus separentur, memoria tamen iunguntur.
Sicut è contrario nonnulli corporibus vnopo-
siti, animis diuiduntur. Et ego respondi: non
putes mi domine hæc me inrationabiliter pa-
ti, sed certa & causa & ratio est huius erga te
affectus mei. Te enim solum pro omnibus me-
is affectibus habeo, pro patre, pro matre, pro
fratribus: super hæc autem omnia est, quod
mihi salutis causa, & agnoscendæ veritatis
solus existis. Sed & illud non mihi in postre-
mo habetur loco, quod iuuenilis ætas, quæ
me est, concupiscentiarum insidijs subiacet,
& vereor esse sine te, cuius solam præsentiam
omnis luxuria, quamuis ratione careat, erube-
scit. Licet cōfidam de misericordia Dei, quod
etiam sensus meus ex his, quæ per doctrinam

iam cōcepit, aliud iam aliquid ad cogitatio-
 nem recipere non possit. Præterea memini te
 mihi Casaream dixisse, ut si quis vult me salua-
 re, comitari, comitetur. Salua autem pie-
 tate dicebas, ut neminem contristaret, cui se-
 cundum Deum deberet adherere: verbi gra-
 tia, ne uxorem fidelem relinqueret, vel paren-
 tes, vel alias huiusmodi personas, à quibus
 ego valde liber sum, & ideo aptus ad sequen-
 tem, atque utinam mihi concedas, ut tibi e-
 um serui ministerium exhibeam. Tum Pe-
 trus hæc ridens, ait: Et quid putas Clemens,
 quod non te ipsa necessitas mihi faciat seruū?
 Nam quis mihi poterit alius sternere sindo-
 nem, & stragula pulchra componere? Quis ser-
 vare anulos & indumenta, quæ assidue mutare
 debeam, præparabit? Quis enim cocis impera-
 bit, & diuersa atque electa pulmenta proui-
 debit, quæ arte scitissima & varia præparen-
 tur? & omnia illa, quæ hominibus molliter in-
 dituitis, imò potius cupiditati velut imma-
 nissima cuidam bestię iniustis quæsitæ sump-
 tibus conuectantur. Sed fortasse quamuis me-
 cum positus videaris, nō agnoueris vitam me-
 am: panis mihi solus cum oliuis, & rarò etiam
 cum oleribus in usu est. Indumentum autem
 hoc est mihi, quod vides, tunica cum pallio: &
 hæc habens aliud nihil requiro, hoc mihi suf-
 ficat, quia mens mea non ad hæc præsentia, sed
 ad illa, quæ æterna sunt aspicit, & ideo nihil
 exterorum præsentium, visibiliumque dele-
 ctat.

*Tenuitas &
 parsimonia
 Petri.*

*Petri & An-
dreae pauper-
tas.*

Matt. 20.

stat. Vnde tuum quidem erga me bonum ani-
mum amplector & miror, ac te magis laudo,
quomodo cum sis vir, ex consuetudine multae
abundantię veniens, tam citò transferre & op-
tare te potueris, ad hanc vitam nostram, qua
solis necessarijs utitur. Nos enim à puero, id
est, ego & frater meus germanus Andreas, non
solum orphani, sed & valde pauperes creui-
mus, & necessitate operarij esse cōsuevimus.
Vnde & nunc facilè vexationes itinerum so-
rimus: sed potius si mihi acquiesceres & per-
mitteres, ego magis homo operarius facilius
tibi possem serui implere ministerium. At-
go hæc audiens, contremui, & lachrymę mihi
continuo proruperunt, quod talem mihi ser-
monem dixerit vir sanctus, quo omnis mun-
dus habetur inferior. Tunc ille lachryman-
tem me videns, causam percontatur. Cui ego
 respondi: Quid tantum in te peccaui, vt me ta-
li sermone onerares? Et Petrus: Si malum est,
inquit, quod dixi vt seruiam tibi, tu prior pec-
casti hoc mihi dicendo. Et ego: Non est, in-
quam, simile: me enim decet hoc tibi facere:
tu autem, qui Dei summi præco, ad saluandas
animas hominum missus es, graue est vt hoc
mihi dicas. Et Petrus: Adquiescerem tibi, nisi
Dominus noster, qui ad salutem totius mundi
venit, & qui erat omni creatura nobilior, ser-
uire passus esset, vt nos suaderet, non erubescere
fratribus nostris seruorum exhibere mi-
nisterium. Tum ego: Si puto quod possim re-
vincere,

incere, valdè stultus sum: veruntamen ago
 gratias prouidentiae Dei, quod parentum loco
 habere te merui. Tum Petrus: Nemo enim, in-
 quit, verè ex genere tibi superest? Respondi:
 sunt quidem multi potentes viri ex Caesaris
 provincia venientes: nam patri utpote propin-
 quo suo, & vna educato, nobilis adque fami-
 lia Caesar ipse iunxit uxorem, ex qua duos ge-
 minos ante me filios suscepit, non valdè, ut a-
 patet, sibi inuicem similes, ego enim eos
 mado sciebam. Sed ne matris quidem val-
 dememor sum, sed quasi per somnium, ita te-
 niter vultum eius speciem recolo. Mater er-
 go mea Mattidia, pater Faustinianus vocitatus
 est: fratrum autem meorum alter Faustinus,
 alter Faustus dicebatur. Interea dū ego quin-
 que vixdum essem annorum, mater sicut à pa-
 tre didici, somnium vidit, quo moneretur,
 nisi cum duobus filiis suis geminis confestim
 urbem fuisset egressa, & abfuisset annis de-
 cem, ipsam pariter cum liberis interitu exiti-
 ali perituram. Tum pater qui temerè dilige-
 ret filios, adiunctis seruis & ancillis, ac sum-
 ptibus sufficienter praeberis, naui impositos cū
 matre filios Athenas mittit erudiendos, me
 sibi solum ad solatium retinens, & in hoc qui-
 dem gratias agens, quia me etiam non impe-
 ruit somnium pariter cum matre discedere.
 Anno autem cōpleto pater misit ad eos Athe-
 nas homines & sumptus, scire simul cupiens
 quid agant, nec tamē redeunt, qui missi sunt.

Ter-

*Mattidia &
 Faustinianus
 parentes Cle-
 mentis.*

Tertiò rursus anno moesi iſſimus pater mittit alios cum pecunijs, qui quarto anno regressi, nunciant neque matrem se, neque fratres vidisse, sed neque Athenas eos omnino pervenisse: neq; vsquam alicuius saltem, qui cum ipsis fuerant, vestigium repertum. Pater hæc audiens, & multa tristitia obſtupefactus, nesciens quo tēderet, aut vbi quæreret, vna mecum descendit ad portum, & requirere à nautis coepit sic, vbi aliquis eorum vidisset aliquando ante quatuor annos corpus mulieris cum duobus paruulis eiectum. Cum multi multa dicerent, nec aliquid nobis rati elucesceret, tam immensum pelagus perſcrutantibus, promoto tamen affectu pater, quem erga suos gerbat pascebatur vanis spebus, donec visum esset ei, vt me sub procuratoribus ordinatum Romæ relinqueret, annorum cum essem duodecim, & ipse pergeret ad requirendum: fieri itaq; descendit ad portum, & nauem consecrans profectus est: ex eo vsque in hodiernum neque literas eius accepi, neque si vivat, aut defunctus sit novi. Sed magis suspicor, quia si ipse obierit, aut tristitia victus, aut naufragio anni enim viginti elapsi sunt, quibus hæc geruntur, & ne nuncius quidem de eo ad me aliquis venit. Petrus hæc audiens ex affectu chrymas fudit, & ad eos qui aderant familiares ait: Hæc si quis in Dei cultu positus pertulisset, quæ huius pertulit pater, statim homines religioni adscriberent ærumnarum causas

*Religioni. n.
sicut et hodie
imputata sunt
incommoda si
que eveniant.*

cum accidunt miseris gentilibus, malo-
 rum causam fato adscribunt. Miseros autem
 propter eos, quia & hic vexantur erroribus, & ab
 futura fraudantur: Dei enim cultores cum
 expatiuntur, ad purgationem peccatorum
 patiuntur eis, quod perferunt patienter. Post hæc
 cum vnus ex assistentibus Petrum rogare cœpit,
 ut die crastina maturius ad insulam proximam,
 quæ sex non amplius stadiis aberat, Aradum
 nomine, pergeremus, videndi in ea gratia mi-
 niquod opus, columnas vitreas magnitu-
 dinis immensæ: cui Petrus, ut erat clementis-
 mus, acquiescit, sed monuit nos, ut cum na-
 vem descendissemus, non vna omnes concur-
 ramus ad videndum: noli enim inquit, vos no-
 tui turbamur. Cum ergo die postera naui sub
 momento horæ venissemus ad insulam, conti-
 nuo ad locum in quo erant columnæ mirabi-
 les properamus. Erant autem in æde quadam
 positæ, in qua Phidie opera permagna ha-
 bebantur, quibus intento vnusquisque nostrum
 detinebatur aspectu. Petrus verò vbi solas co-
 lumnas miratus est vitreas, nequaquam raptus
 videtur gratia, egressus vidit pro foribus mu-
 lierulam quandam stipem ab introeuntibus
 deponcentem, quam attentiùs considerans, ait:
 quid mihi mulier, quod tibi corporis membrum
 detest, quod huic te iniuriæ subiecisti, ut sti-
 pem petas, & non potius manibus tuis, quas à
 deo accepisti, operans, cibum quæras? A illa
 inspirans, ait: Utinam mihi quidem essent
 manus

X

manus

*In vetustissi-
 mo codice le-
 gitur Aradū,
 quæ lectio mi-
 hi probatur.
 Quamuis nō
 ignorē vel ex
 libr. 5. Plinij
 posse & Ara-
 taradū legi.*

manus quæ moueri possent: nunc autem species tantum seruata est manuum, nam ipse sunt mortuæ: & meis moribus debiles & sine sensu redditæ. Et Petrus: Quæ, inquit, fuit causa, ut hoc tibi tantum mali ipsa conferres? Ignauia, inquit, nec aliud quicquam: si enim fuisset aliquid virtutis, potui vel præcipitio uti, vel profundo maris iniicere memetipsam, & tamen dare doloribus meis. Tum Petrus: Equid putas, ait: mulier quod qui semetipsos perimunt, à supplicijs liberantur? nisi quia moribus subiaceant poenis animæ eorum, qui sibi ipsis intulerint manus. At illa: Utinam mihi, inquit, certum fieret, quia viuunt animæ in inferno, libenter etiam amplecterer poenæ ferre mortis inlatæ, tantum ut dulces mihi tantos horam saltem vnā viderem. Et Petrus: Quid tantum istud est, quod te tam graui accit tristitia, scire velim. Si enim doceres me causam, possem tibi & ego euidenter ostendere o mulier, quod in inferno viuant animæ: & pro præcipitio vel profundo possem tibi dare medicamentum aliquando, ut sine cruciatu valeas vitam finire. Tunc mulier promissione hac gratanter accepta, cœpit dicere: Genus quidem mihi & patria quæ sit nec credi facile nec dici necessarium puto: sed causam tantum sufficit doloris exponere, cur moribus meis meas ipsa debiles reddiderim manus. Ego generosis orta parentibus, & potentis adque viri sortita matrimonium, duos suscepi gen-

liberos, & post hos vnum alium. Sed fra-
 viri mei, inlicito in me amore vehemen-
 exarsit: mihi autem cum super omnia cha-
 esset pudicitia, & neque tanto sceleri ad-
 quiescere, neque viro vellem flagitium fratris
 cogitavi quatenus, & ego impolluta
 maderem, & fratrem inimicum & hostem non
 facerem fratri, ne genus omne, quod erat no-
 bilis familiae, in obprobrium darem. Patria
 ergo ex urbe cum duobus meis geminis disce-
 deretui, donec incoestus amor conquiesce-
 re, quem forte praesentiae meae palparet & in-
 fammaret aspectus, alius sane filius, quatenus
 patri maneret ad solatium cogitavi. Sed ut
 haec fieri possent, somnium finxi, quasi assi-
 stente mihi per visum quodam numine, & di-
 cente, ut confestim cum geminis meis urbe di-
 scederem, & tam diu abessem, donec redire
 me ipse praeciperet: quod si non facerem, cum
 liberis omnibus me perituram, & ita factum
 est. Statim enim ut somnium viro enarraui,
 extimuit, & sociatis mihi duobus filiis, servis
 quoque & ancillis, pecunia etiam abundanti
 data, nauigare Athenas iubet, ubi simul & eru-
 dire liberos possem, mansura, inquit, ibi us-
 que visum fuerit ei, qui praecipit exire, ut
 redeas ad nos. Interea nauigans cum meis na-
 uentorum violentia ad hos infelix noctur-
 no naufragio depulsa sum locos, & cum om-
 nes interissent, adreptam me crudelem, supra
 saxum quoddam vehementior fluctus eiecit:

*Exemplū pud-
 citiae in ma-
 tre Clemēti.*

Athenae.

X 2 vbi

Naufragium mulierculæ. vbi cùm federem ea sola spe, qua meos possem
 fortè natos inuenire, in profundum me non
 præcipitavi, tunc cum adhuc perturbata ani-
 ma, & doloribus ebria facere hoc & audebat
 & poterat. Verùm vbi dies exortus est, & ego
 cum clamore & eiulatu infœlicium natorum
 circumspicerem, sicubi vel eiecta possem vi-
 dere cadauera, miseratione commoti quidam
 ex his qui me viderant, primo per pelagus
 tum etiam circa littora requirunt, si quem for-
 tè de meis infantibus inuenirent. Sed vbi nul-
 quam vllus inuentus est, miserantes me mul-
 eres loci, consolari cœperunt, enarrantes fra-
 gula suas quasque misérias, vt ex similitudine
 calamitatum solatium caperem: quod me me-
 gis contristabat: non enim tale mihi erat in-
 genium, vt aliorum mala, mea esse solatia de-
 cerem. Et cùm me multæ hospitio cuperent
 recipere, vna quædam paupercula hic habitans
 extorsit mihi tugurio eius succedere, dicens
 fuisse sibi virum nautam, eumq; in mari ævo-
 lescentem defunctum, sibi que ex eo die cum
 multi eam accipere in coniugium cuperent,
 amore viri viduitatem fuisse chariorem. Erit
 ergò, inquit, nobis communia, quæcunque ma-
 nibus nostris operantes, quærere poterimus
 & ne longa ac minus vtili narratione utar, lo-
 bēter habitavi cum ea propter affectum fide-
 quam seruauerat viro. Sed non multò post mi-
 hi infœlici laceratæ dudum morsibus, resolu-
 tæ sunt manus, & illa quæ me susceperat, re-

arrit paralyfin, & domi in lecto iacet. Illa-
rum autem mulierum quæ prius miseraban-
tur, refrixit affectus: nos ambæ debiles, ego,
vides, sedeo stipem petens, & si quid fortè
querero, sit vnus duarum infœlicium cibus.
Ecce iam quæ mea sunt, sufficienter audisti, tu
autem quid moraris implere quod promise-
ras, & dare medicamentum, quo possit asque
truciari, vt ais, vtraque nostrum miserabilis
vixorem finire? Hæc dicente muliere, mul-
tus Petrus cogitatione distractus, velut attoni-
tissimus stabat: & ego Clemens superueniens, dudū
inquam, per omnia discurrens, quærebam te,
& nunc quid facimus? At ille præcepit mihi,
vt ad nauiculam præcederē, ibi, inquit, me o-
perire: & quia contradici ei nō poterat, quod
voluit impleri. Ipse verò, vt mihi cuncta po-
sterius enarrauit, suspitione quadā pulsatus,
requirebat à muliere genus & patriam simul,
& nomina filiorum, quæ si mihi, inquit, dixe-
ris, dabo continuò medicamentum. At illa
quasi vim sustinens, quia neque fateri hæc vo-
lebat, & medicamenti cupida erat, finxit alia
ex alijs, & ait se quidem esse Ephesiam, virum
autem siculum: sed & filiorum nomina simili-
ter immutauit. Tum Petrus putans eam ve-
rum respondisse, ait: Heu mulier, putabam, in-
quit, grande aliquod gaudium hodierna no-
bis die oriturum, suspicabar enim te esse quan-
dam mulierem, de qua similia quædam nuper
ad fidem didici. At illa adiurabat eum, dicēs:

Rogo te, indices mihi quæ ista sit, ut sciam, si est vlla inter mulieres me infœlicior. Tum Petrus fallere nesciens & miseratione cômotus, cœpit dicere: Est quidam adolescens inter eos, qui me sequuntur, religionis & sectæ gratia, Romanus ciuis, qui mihi enarrauit, quod patrem habuerit, & duos geminos fratres, et quibus nullus ei superest. Mater, inquit, mea sicut à patre meo didici, somnium vidit, ut Romana vrbe ad tempus excederet cum duobus geminis natis, ne fortè exitiali interitu deperirent: quæ cùm discessisset, nusquam terrarum vltra comparuit. Pater verò suus, post hæc ad inquisitionem vxoris ac filiorum profectus, nec ipse inuenitur. Hæc cùm dixisset Petrus, mulier stupore percussa corruit. Tum Petrus continere eam & consolari cœpit, ac requirere quid esset causæ, aut quid pateretur. At illa vix aliquando spiritum reuocans, ac semetipsam ad gaudij, quod sperabat, magnitudinem reparans, simulque adfricans vultum, hic, inquit, est quem dicens adolescens. At Petrus, vbi rem intellexit. Dic, inquit, mihi tu prior, nam videre eum non poteris. Tum illa: Ego, inquit, sum adolescentis mater. Et Petrus: Quod ei nomen est? At illa, Clemens, ait Petrus: Ipse est, & ipse erat, qui paulo ante mecum loquebatur, & quem iussi ad nauem præcedere. Tum illa, procidens ad pedes Petri, rogare cœpit, ut festinaret ad nauem. Et Petrus: Si, inquit, mihi seruas fidem ut facias quod

nod dico. At illa: Omnia, inquit facio, tan-
 tum mihi, inquit, ostende vnicum meum na-
 tum, puto enim me per ipsum, & geminos
 meos videre: Et Petrus: Cum videris, inquit,
 cum modo interim dissimula paululum, vs-
 quequo egrediamur ab insula. Ita, inquit, faci-
 um. Et tenens manum eius Petrus, adducebat
 eam ad nauem. Quem ego videns manum dan-
 tem mulieri, ridere coepi, accedens tamen ho-
 noris eius gratia, pro ipso coepi velle subijce-
 re manum meam, & sustentare mulierem: si-
 mul autem, vt manum eius contigi, vlulatu in-
 geniti reddito in amplexus meos irruit, & ma-
 ternis me consecretari osculis coepit. At ego ig-
 norans omne negotium, quasi insanientem
 mulierem repellebam, simul & cum verecun-
 dia licet, indignabar tamen quodammodo ad-
 uersum Petrum. At ille: Desine, inquit, quid
 agis o fili Clemens, noli repellere tuam ma-
 trem. Ego vero, vbi hac audiui, continuo la-
 chrymis suffusus, concidi supra iacentem ma-
 trem, & osculari eam coepi. Simul enim vt au-
 diui, paulatim vultum eius reuocabam ad me-
 moriam, & notior mihi intuenti tanto magis
 fiebat. Multitudo interim conueniebat pluri-
 ma, audies quod mulier, quæ ad stipem petendam
 sedebat, recognita esset a filio suo, viro quodã
 bono. Et cum velimus confestim enavigare ex
 insula, mater ait ad me: Fili dulcissime re-
 stum est, vt valedicam mulierculæ, quæ me su-
 cepit, est enim egens & paralytica, iacens in le-

*Petrus sanat
paralyticam.*

Etulo. Quibus auditis Petrus, & omnes, qui aderant, admirati sunt bonitatem ac prudentiam foeminae, & continuo iussit Petrus abire quosdam, & deferre mulierem in lectulo, ubi iacebat. Cumque fuisset adlata, & in medio turbae astantis posita, in conspectu omnium Petrus ait: Si veritatis ego sum preco, ad confirmandam fidem horum omnium, qui adstant, ut sciant, & credant, quia vnus est Deus, qui coelum fecit ac terram, in nomine IESU Christi filij eius, surgat haec mulier. Et statim haec dixisset, surrexit sana, & procidit ad pedes Petri, atque amicam suam ac familiarem osculis petens, percontabatur ab ea, quid illud esset negotij. At illa breuiter omnem ei ordinem agnitionis exposuit, ita, ut etiam turbae adstantes mirarentur. Tum Petrus: De fide Dei ac religionis institutus, quod ad se pertinebat, in quantum tempus patiebatur, loquutus ad turbas, addit etiam hoc, ut si quis vellet de his diligentius noscere, Antiochiam veniret, ubi tribus, inquit, mensibus statuimus residere, ut quae ad salutem pertinent, discat. Si enim, inquit, negociandi causa, aut militandi patriam relinquunt homines, ac parentes, & longae peregrinationes subire non metuunt: pro videri terna tribus saltem mensibus peregrinari, cur

Quae summa onerosum videatur ac difficile? Cumque haec Paulo plus cō & alia his similia dixisset, ego mulieri, quae fuit quādam 33. sceperat matrem, & sanitatem receperat petra aureos Rhe Petrum, mille dragmas donauit, & praesentibus

cunctis, commendaui eam cuidam viro
 no, primario illius oppidi, qui & libenter
 staturum, quod imperabamus spopondit.
 & alijs quibusdam aliquantum pecuniæ
 tribui, & illis mulieribus, quæ aliquando
 dicebantur in miserijs matrem meam,
 & gratias retuli, & post hæc vna cum
 matre enavigabimus Antharadum. Cumque
 venissemus ad hospitium, mater requirere coe-
 pimus, quoniam deuenisset pater. Cui ego:
 Mater, inquam, requirendam profectus ultra
 non redijt. At illa audiens suspiravit tantum,
 gaude enim pro me gaudium habens, reli-
 quos solabatur merore. Die autem postera se-
 dens vna cum vxore Petri, iter agebat nobis-
 cum, & venimus Balaneas, vbi triduo remora-
 ti, inde adcessimus Patho, & post hoc Gabala,
 & sic Laodociam puenimus, vbi ante portas oc-
 currunt nobis Nicæta & Aquila, & osculan-
 tes nos abducunt in hospicium. Petrus autem
 videns amplam ciuitatem & splendidam. Di-
 gnum est, inquit, remorari nos in hac diebus
 decem, aut etiam amplius. Tum Nicæta & A-
 quila requirebant me, quæ esset mulier hæc ig-
 nita. Et ego respondi: mater mea est, quam mi-
 hi redonauit Deus per dominum meum Pe-
 trum. Hæc cum ego dixissem, cuncta eis Petrus
 per ordinem coepit exponere, & ait. Cum ve-
 nissemus Aradum, & ego vos præcedere ius-
 sissem, profectis vobis eadem die Clemens,
 cum incidisset sermonis occasio, genus mihi
 suum

*Vxor Petri
 vna erat in
 peregrinati-
 one.*

suum exposuit ac familiam, & quod parentibus esset orbarus, duosque habuisset priores se geminos fratres: & sicut mihi, inquit, pater enarravit, somnium vidit aliquando mater quod iussa est cum geminis suis, ex vrbe Roma proficisci, ne subito & pariter interirent. Cuius somnium patri indicasset, ille qui tenero filios diligeret affectu, ne quid forte mali pareretur, vxorem pariter ac filios, naui cum omnibus necessarijs impositos, emittit Athenas erudiendos. Post hæc misit semel & iterum, qui requirerent, nusquam ullius ne vestigium quidem reperit. Ipse ad vltimum pater adquirendum proficiscitur, & vsque ad præsens ne ipse quidem vsquam est. Hæc cum mihi Clemens enarrasset, accessit ad nos quidam, rogans, vt ad insulam Aradum, quæ vicina erat, accederemus, videndi columnas vitæ miræ magnitudinis: adqueui, ventum est ad locum, ceteri omnes interiora ædis ingressi, mihi animus, nescio ob quam causam, ingrediendi vltra non dedit. Sed dum illos soniorum prior, mulierem hanc considerare coepi, quæ parte membrorum esset debilis, vt non labore manuum victum quæreretur, sed mendicitate pudorem subiret: requiro ergo ab ea causas. Illa nobili se ortam genere, & nobili nihilominus viro in matrimonio fuisse iunctam fatetur, cuius frater, inquit, in me illicito amore inflammatus, fratrum thorum pollueretur piebat. Quod ego abhorrens, & rursus de ca-

scelere viro indicare non audens, & ne bel-
 lum fratribus, & opprobrium generi indice-
 rem, magis ex patria discedere iudicaui, cum
 duobus geminis filiis meis, iuniore puero ad
 patriam relicto. Et ut hæc, inquit, hone-
 sta specie fierent, cogitavi somnium fingere,
 & dicere viro, adstitisse mihi numen quod-
 dam per visum, & dixisse, ut cum duobus ge-
 minis meis confestim ex vrbe proficiscerer,
 nequo ab ipso audirem, quando redire de-
 berem, quibus auditis, credidisse aiebat virum,
 & Athenas geminis cum liberis emisisse inibi
 studiis: sed tempestate graui ad hanc in-
 sulam fuisse depulso, vbi confracta naui, se-
 dus excussam supra saxum quoddam, ob hoc
 solum mortem distulisse, donec, inquit, in fœ-
 licum natorum meorum saltem emortua mē-
 bra complecterer, ac sepulturæ mandarem.
 Sed cum dies fuisset exortus, & turbæ conue-
 nissent, miseratione moti, proiecerunt mihi
 indeuinctum. Et ego infelix fletibus multis
 rogabam, ut requirerent, sicubi in fœlicium
 natorum possint inuenire corpuscula. Ego au-
 tem omne corpus meum dentibus lanians, plan-
 ctibus & ululatibus nihil aliud clamabam, ni-
 si. Vbi mihi infelici Faustus est, vbi Faustinus?
 Et cum hæc diceret Petrus, Nicœta & Aquila
 subito adsurgunt, & stupefacti perturbari cœ-
 perunt, dicentes: Dominator Domine & Deus
 omnium, verane hæc sunt, an somnium est, quod
 agitur. Tum Petrus: Nisi, inquit, nos infani su-
 mus,

*Nicœta et A.
 quila fratres
 Clemētis, an-
 te hæc dicti
 sunt Faustus
 et Faustus*

mus, hæc vera sunt. At illi paululum remorari, & confricantes faciē, aiunt: Nos sumus Paulinus & Faustus. Sed ab initio cū narrare cepisti, statim in suspicionem incidimus, ne forte ad nos pertinerent, quæ dicebantur: rursum tamen considerantes multa similia accedentia in vita hominum, reticimus, licet cor nostra spe aliqua pulsaretur: aspiciebamus ergo ad finem sermonis, ut si ad integrum de nobis constaret, tum fateremur. Et cū hæc dixissent, lachrymantes ingrediebantur ad matrem: cū reperissent quiescentem, & complecti vellet.

*Mortuis n le
gimus ali-
quot subito
gaudio.*

prohibuit Petrus, dicens. Sinite me prius parare animos matris, & ita vos afferre ei, ut fortè multo & subito gaudio mente excidat, & sensus eius turbetur, maxime quia nunc etiam somno occupata stupet. Igitur ubi mater exurexit è somno, adloqui eam Petrus cepit, dicens: Scire te volo mulier religionis nostræ observantiam. Nos vnum colimus Deum, qui fecit mundum, huius & legem servamus, qua mandat imprimis, ipsum colendum, & nomen eius venerandum, parentes honorandos, pudicitiam iustitiamque servandam, sed & illud observamus, mensam cum gentilibus non habere communem, nisi cū crederint, & recepta veritate baptizati fuerint, ac trina quadam beati nominis invocatione consecrati, & tunc cum eis cibum sumimus. Alioquin etiam si pater aut mater sint, aut filius, aut fratres, non possumus cum eis

*Fidei Chri-
stiane com-
pendium.*

remori,
 us Pauli
 rre cre-
 us, ne
 ar: rui
 accede
 cor noli
 ergo ad
 nobis
 dixi illi
 trem: cū
 cū velle
 prius
 erre ei,
 te exci
 a nunc
 vbi man
 Petrus
 religio
 olimus
 egem
 colendū
 ntes
 eruan
 cum gen
 atū cre
 ati fuer
 nuocatio
 in sum
 sint, an
 mus cum
 me

sensam habere communem. Quia ergo reli-
 gionis causa præcipua hæc facimus, non tibi
 curiosum videatur, quod non potest filius
 vna tecum sumere cibum, usquequo eadē
 tibi sit, quæ illi sententia fidei. Quibus illa au-
 dit. Et quid, inquit, vetat hodie me baptiza-
 ri? quæ etiam priusquam te viderē, illos quos
 dicunt deos, penitus auersata sum, quod mihi
 frequenter, & penè quotidie sacrificanti sibi
 vitare potuerunt nihil. Nam de pudicitia
 quid dicam? cū me neque deliciae tunc dece-
 perint, neque nunc egestas peccare compule-
 rit. Satis autem puto innotuisse tibi, quantus
 mihi exinde fuerit amor pudicitiae, quæ ut e-
 vaderem illiciti amoris insidias, somnium
 finii, ut cū duobus meis geminis peregrina-
 res, & hunc solum Clementem, ad solatium
 patri reliqui. Si enim mihi duo vix suffice-
 bant, quantò magis contristasset patrem, si nul-
 lum penitus habuisset: Erat enim miser, gran-
 di affectu erga filios, ita, ut vix ei somni autho-
 ritas extorqueret, Faustinum & Faustum Cle-
 mentis huius fratres mihi concedere, & ipse
 solus contentus esset Clemente. Hæc illa cū
 diceret, ultra non ferentes fratres mei, irruūt
 in complexus matris cum multis lachrymis,
 & osculantur eam. At illa, quid vult, inquit,
 hoc esse? Tum Petrus: Nolo turberis mulier,
 constans esto, isti sunt Faustinus & Faustus fi-
 lij tui, quos in profundo perijsse dicebas: quo-
 modo autem viuant, & quomodo in illa hor-
 ribi-

ribi nocte de profundo euaserint, & quæ admodum alius ipsorum Nicæta, & alius Aquila dicatur ipsi tibi exponere poterunt, & vnacum etiam nos audiemus. Vbi hæc Petrus dixit, nimio gaudio intercepta corruit, & tandem aliquando reparata, atque in semetipsam regressa, ait: Obsecro vos dulcissimi filij, dicite mihi quæ acciderint vobis post illam feralem & crudelissimam noctem. Tum Nicæta coepit dicere. In illa nocte ô mater, cum nauis fuisset resoluta, & nos innitentes fragmento, quidam tabularum per pelagus iactaremur, vni quidam, quibus per profundum latrocinari artificium est, repertos imposuerunt nos nauiculæ suæ, & remis vndarum vertices superantes, diuersis itineribus Cæsaream Stratonis perduxerunt, ibiq; adfligentes nos fame, verberibus, metu, vti ne quod esset in vero prodremus: immutatis etiam nostris nominibus vendiderunt nos cuidam viduæ honestæ admodum foeminæ, Iustæ nomine: quæ cum venisset, habuit loco filiorum, ita, vt etiam Graecis nos literis, & liberalibus attentissime erudit. Vbi verò adoleuimus, etiam Philosophorum studijs operam dedimus, quo possumus diuinæ religionis dogmata, Philosophicis disputationibus adserentes, confutare gentiles. Simoni autem cuidam Mago, qui nobiscum vna educatus est, pro amicitijs & puerili consuetudine adhæsimus, ita, vt penè ab eo decipi possemus. Fertur enim in religione

*Philosophie
studia perdis-
cenda sunt ad
refutandos
haereticos.*

ultra sermo de Propheta quodam, cuius ab
 omnibus, qui religioni huic deseruiunt, spe-
 retur aduentus, per quem immortalis & be-
 ta vita credentibus danda promittitur. Hunc
 ego nos putabamus Simonem. Sed hæc tibi
 inter oportunius exponentur. Nos interim
 tum penè deciperemur à Simone, quidam col-
 lega domini mei Petri Zachæus nomine, mo-
 nit ne falleremur à Mago, sed obtulit nos ad-
 uenti Petro, ut ab ipso quæ erant sana &
 perfecta doceremur: quod & tibi optamus e-
 uenire, sicut & nobis concessit Deus, ut possi-
 mus etiam cibum & mensam habere commu-
 nem. Huic ergò fuit mater, quod nos à piratis
 raptos, tu in mari defunctas esse credidisti.
 Cum hæc dixisset Nicoeta, mater nostra pro-
 cidit ad pedes Petri, rogans & obsecrans, ut &
 seipsam & hospiram suam euocaret sine mo-
 ra, ac baptizaret, uti ne vna, inquit, die dam-
 num patiar confortij & societatis natorum
 meorum. Similiter autem & nos filij eius ro-
 gabamus Petrum. At ille: Quid putatis, inquit,
 quia ego immisericors sum solus, & nolo vos
 matris conuiuio sociari? sed necesse est eam
 vel vna die ieiunare prius, & ita baptizari, &
 hoc quia sermonem ab ea quendam audiui,
 per quem mihi fides eius claruit, & qui indi-
 cum dedit credulitatis eius: alioqui multis e-
 us diebus oportebat ante instrui & doceri. Et
 ego quæso te, inquam, domine mi Petre, dic
 quis est iste sermo, quem dicis dedisse tibi in-
 ducium

dicium fidei eius? Et Petrus: Ille sermo est, quo rogauit, ut & hospita sua, cuius beneficijs vicem reddere desiderat, simul baptizetur cum ipsa. Non autem rogaret, ut illi, quam diligit, praeftaretur hæc gratia, nisi credidisset quod magnum aliquod in baptismo munus esset. Vnde & ego reprehendo plurimos, qui cum ipsi baptizentur & credant, nihil dignum habent agunt cum his quos diligunt, id est vxoribus, vel filijs, vel amicis, quos non ad hoc hortantur, quod ipsi adsequeuti sunt, si quidem verum crediderint, quod æterna vita per hoc donatur. Denique si eos ægrotare videant, aut periculo alicui carnaliter subiacere, dolent & lagent, quia in hoc certi sunt eis imminere perniciem. Ita ergo si & de hoc certi essent, quod qui Deum non colunt, manet eos poena ignis æterni, quando cessarent monentes & coherentes? Aut si obsisterent, quomodo non lugerent eos, & plangerent, certi æterna eis imminere supplicia? Nunc ergo illam quidem mulierem euocabimus, postmodum & videbimus, si amat fidem religionis nostræ, & prout consequens fuerit agemus. Hæc autem quoniam fideliter sensit de baptismo, ieiunet vltra die ante baptismum. At illa cum iuramento satisfaciebat, præsentem vxorem domini mei Petri, quia ex quo recognouerit filium, præ multo gaudio cibum capere omnino negauerit, nisi hesternæ die calicem aquæ solum haberet. Testabatur autem & vxor Petri, dicens

Tum Petrus subridens: Sed non est, in-
 quit, hoc ieiunium baptismi, quod non pro-
 pter baptismum ieiunatum est. Et Nicœta:
 Adfortè, inquit, volens Deus matrem no-
 stram, nec vna die agnitis nobis separari à con-
 sortio mensæ nostræ, præordinauit hoc vt an-
 te ieiunaret. Sicut enim pudicitiam seruauit
 ignorantia, vt proficeret ei ad baptismi gra-
 tiam, ita ieiunauit, antequàm sciret ieiunij ra-
 tionem, vt proficeret ei ad baptismum, & sta-
 tim initio agnitionis nostræ nobiscum pa-
 ræ mensæ consortio frueretur. Tum Petrus:
 Non nos, inquit, vincat malignus, occasione
 accepta per affectum matris: sed magis vos &
 ego vobiscum, hodie ieiunemus cum ipsa, &
 crastino baptizabitur: neque enim iustum est
 ad gratiam personæ alicuius & amicitia, re-
 solui & extenuari præcepta veritatis. Non er-
 go pigeat nos magis laborare cum illa, quia o-
 mne mandatum præterire peccatum est. Do-
 ceamus autem sensus nostros corporales, qui
 extrinsecus sunt, seruire interioribus sensi-
 bus & non interiores sensus, qui quæ Dei sunt
 appetunt, cogamus sequi exteriores, qui quæ car-
 nis sunt sapiunt. Propter hoc enim & Domi-
 nus mandatum dedit, dicens: Quicumq; vide-
 rit mulierem ad concupiscendam eam, iam
 mechatus est eam in corde suo. Et his addi-
 dit: Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue
 eum & proijce abs te: expedit enim tibi, vt v-
 num membrorum tuorum pereat, quàm totū

*ieiunium ante
baptismum.*

Matt. 5.

Y cor-

corpus tuum mittatur in gehennam ignis. Nō dixit, scandalizauit te, vt posteaquā peccaueris, tunc abijcias causam peccati: sed si scandalizat te, hoc est antequā pecces, causam peccati prouocantis te & irritantis, abscondas.

*Ernuere oculū
quid sit.*

Ne quis autem vestrum putet fratres, quod membrorum amputationem mandauerit Dominus: propositum vult in hoc refecari, non membra, & causas, quæ ad peccandum inlicitunt, quo cogitatio nostra aspectus vehiculi subuecta, ad amorem Dei sensibus corporis inuisa contendat. Nec carnalibus oculis velut lasciuientibus equis, & extra mandatorum viam currum declinare cupientibus, relaxet frena, & habenas indulgeat: sed renouet affectum corporis ad arbitrium mentis, & oculos nostros, quos Deus operis sui inspectatores esse voluit & testes, non patiaturs fieri lenones mali desiderij. Et idē cedant legi Dei, tam corporei sensus, quā interna cogitatio, & illius voluntati ministrent, cuius se opera esse

*Post baptis-
mū imbuitur
Matidia reli-
gionis myste-
rijs.*

intelligunt. Igitur vt ordo mysterij poscebat & ratio, die postera baptizatur in mari, & regressa ad hospitium, omnibus consequenter mysterijs religionis imbuitur. Aderamus autem & nos filij sui, Nicœta & Aquila, & ego Clemens. Et post hæc simul cum ea prædicamus, & simul glorificauimus Deum, referentes gratias studijs & doctrinæ Petri, qui nobis ostendit per occasionem matris, quomodo pudicitia bonum non pereat apud Deum: sicut & con-
trario

ignis. No-
 m pecca-
 ed si scan-
 causam
 abscidas
 es, quod
 uerit do-
 ecari, non
 im inli-
 vehiculo
 corporis
 culis velat
 ndarum
 s, relin-
 uocet alpe-
 & oculos
 pedatores
 ri lenones
 i Dei, tam
 ritatio, &
 e opera esse
 ij poscebat
 mari, & re-
 nequenter
 eramus au-
 la, & ego
 prādimus
 rentes gra-
 obis osten-
 do pudici-
 sicut e con-
 traria

nio impudicitia, inquit, etiam si non statim
 men licet tardè non effugit poenam. In tan-
 tem autem pudicitia, inquit, Deo placita est,
 etiam his, qui in errore sunt positi, nonni-
 hil gratiæ in præsentī conferat vita. Nam fu-
 turæ beatitudo illis solum reposita est, qui per
 gratiam baptismi pudicitiam iustitiāq; ser-
 uauerint. Denique exemplo est huic rei etiam
 hoc, quod erga matrē vestrā gestū est, cuius sa-
 luti omnis p mercede pudicitiae reparata
 est, quā custodiendā & cōseruandā nō sufficit
 sola continentia, sed vbi senserit quis insidi-
 as, & deceptionem parari, continuo sicut ab
 ignis impetu, aut incurfu carnis rabidi refu-
 giat, nec cōfidat quod huiusmodi insidias pos-
 sit facillè aliquis philosophando, aut palpando
 conubere: sed, vt dixi, effugiendum est, & lon-
 ge abscedendum, sicut fecit & vestra mater, ve-
 re & integrè bonum diligens pudicitiae. Pro-
 pter quod & cōseruata vobis est, ac vos illi,
 insuper autem & æternæ vitæ agnitione dona-
 ra. Cum hæc & multa alia his similia dixisset,
 vespere facto, requieuiimus.

Nota

Postera autem die Petrus mane assumptis
 fratribus meis & me descendit ad portum, vt
 in mari lauaremus, & post hoc ad locum quen-
 dam secretiorem secessimus orationis gratia.
 Senex autem quidam pauper, & vt apparebat
 ex habitu, operarius, curiosè ex occulto obser-
 vare nos cœpit, vt videret quid ageremus in
 secreto positi. Hic senex cum se Petro, Cle-

*Hæc habes
libr. 9. recog-
nition. ante
finem.*

menti socijsque eius insinuasset, paulatim in
disputationem cum illis deuenit de sectis &
placitis Philosophorum, de origine & natura
rerum, de prouidentia de cursu astrorum, de
genesi, de hominis substantia, de agnitione Dei,
de peccatis, de tribus errorum fontibus, quæ
cum vltro citroque diffusæ inter illos trahi-
rentur, sicuti D. Clemens duobus penè integris
libris octauo & nono recognitionum, prolixe
recenset, tandem senex ille ad genesis neces-
sarietatem, vt putabat, reuersus, plenissime ait ad
Clementem, differuisti fili, sed ego sicut dixi,
ex initio omni huic incomparabili assertioni
tuæ à propria conscientia prohibeor accom-
modare consensum. Noui enim & meam Ge-
nesim, & coniugis meæ, & scio ea, quæ vnicuique
nostrum dictabat genesis accidisse, & ad
his quæ rebus & operibus comperta sunt mi-
hi, nunc verbis transferri non possum. Deni-
que quoniam te adprimè imbutum video in
huiusmodi disciplinis, audi coniugis meæ
thema, & inuenies schema, cuius exitus acci-
dit: habuit enim Martem cum Venere super
centrum, Lunam verò in occasum in domibus
Martis & finibus Saturni, quod schema adul-
teras facit, & seruos proprios amare, in pere-
grinatione atque in aquis defungi, quod & ma-
factum est: incidit namque in amorem serui,
& periculum simul & opprobrium meruentis,
fugit cum ipso, & peregrè profecta, vbi amor
suo satisfecit, periit in mari. Et ego Clementem

respon-

latim in
seclis &
& natura
rum. de
ione De
ous, qu
os trada
e integ
n, prolu
is neces
me ait ad
sicut dicit
asserit
or accom
meam Ge
ae vnicu
ille, & ad
a sunt m
m. Deni
n video in
iugis me
xitus acci
nere super
n domib
ema adu
in pere
quod & ut
rem seru
n metuens
vbi amor
o Clemens
respo-

pondi: Vnde scis, quia peregrè seruo suo so
cia est, & in eius consortio posita defungi-
tur? Certissime inquit, scio reuera non quia
uoluerat seruo, quippè qui neque hoc quidem
modum eum amaret agnoueram, sed postquam
profecta est, frater meus mihi enarrauit, di-
cens, quod primò quidem ipsum adamasset,
sed ille, quia erat honestus utpote frater, nolu-
it mortuum fratris incesti macula polluere. Sed
illam verens, & opprobrium non ferens in-
fama, (neque enim imputandum ei est, quod
cum Genesis facere cōpulit) finxit somnium,
& ait ad me: Adstitit mihi quidam per visum,
qui iussit me cum duobus geminis meis sine
mora ex vrbe proficisci. Hæc ergò cum audis-
sem, pro salute eius filiorumq; sollicitus, cōfe-
sum ipsam & liberos exire feci: vnum qui erat
iunior, mihi retinui: hoc enim qui responsa
in somnis dederat, permisisse dicebat. Tum e-
go Clemens intelligens quod ipse fortassis est
pater meus, lachrymis oppletus sum: fratres
quoque meos volentes profilire, & aperire rē,
prohibuit Petrus dicens: Quiescite quoaduf-
que mihi placuerit. Respondens ergo Petrus
ait ad senem: Quod nomen erat iuniori filio
At ille ait: Clemens. Et Petrus: Si tibi in-
quit, hodie coniugem tuam castissimam con-
iugauero cum tribus filiis tuis, credis quia po-
tuit pudica mens motus irracionales superare,
& quod omnia, quæ à nobis dicta sunt vera
sint, & Genesis nihil sit? Et senex: Sicut impos-
sibile

fibile est, inquit, te exhibere quod promissisti,
 ita impossibile est extra Genesim fieri aliquid.
 Tum Petrus: Testes, inquit, habere volo omnes
 hos, qui præsentes sunt, me tibi hodie coniun-
 gem tuam, cum tribus vestris liberis viuen-
 tem pudicissimè traditurum: & iam nunc ac-
 cipe fidem rerum ex eo, quod omnem causam
 diligentius scio, quàm tu, cunctaque tibi per
 ordinem, quæ gesta sunt enarrabo, ut & tu co-
 gnoscas, & qui præsentes sunt discant. Et cum
 hæc dixisset, conuersus ad turbas, ita cepit.
 Hic quem videtis, ô viri, in hac veste pauperi-
 ma, Romanæ vrbs est ciuis, ex genere ipsius
 Cæsaris descendens, nomen ei Faustianus,
 uxorem quoque nobilissimam Mathidiam no-
 mine sortitus est, ex qua tres filios suscepit,
 quorum duo gemini, vnus autem, qui erat ve-
 nior, cui nomen Clemens, hic est. Et cum hoc
 dixisset digito me ostendit: gemini autem fi-
 lij eius sunt isti, Nicæta & Aquila, quorum
 prius Faustinus vocabatur prius, & alius Pau-
 stus. Simul autem ut nomina nostra enuncia-
 uit Petrus, senex resolutis membris omnibus,
 quasi interceptus concidit. Nos autem filij in-
 ruentes super eum, complectebamur & oscu-
 labamur, verentes simul ne spiritum reuocare
 non possit. Et cum hæc fierent, populus qui-
 dem admiratione ipsa obstupescit. Petrus
 autem surgere nos à complexibus patris,
 ne eum necaremus iubet, & ipse apprehensa
 manu eius, quasi de somno quodam profundo

omissis, & paululum recreans, omnia, quæ
 illa fuerant, secundum veritatem cœpit ex-
 ponere, quomodo frater eius in amorem inci-
 derit Mathidiæ, & illa cum esset pudicissima,
 illicitum fratris amorem viro indicare nolu-
 it, ne vel bellum fratribus, vel opprobrium
 pareri indiceret, sed sapienter somnium fin-
 xit, quo ex vrbe iubetur excedere cum ge-
 minis filijs, iuniore apud patrem relicto. Ve-
 ro nauigantes naufragium vi tempestatis in-
 ceciderunt, & ad insulam Antharadum nomi-
 nati, Mathidia quidem supra saxum quod-
 dam fluctu iactante proiecta sit, gemini verò
 liberi rapti à piratis & Cæsaream perducti,
 religiosæ cuidam foeminae venundati sunt,
 quæ eos in filiorum loco habens, liberaliter e-
 docuerit & erudiri fecerit, eorumque nomi-
 na piratæ immutauerint, & Nicœtam alium,
 alium Aquilam vocitauerint. Utque post hæc
 studiorum & consuetudinis causa Simoni ad-
 hæserint, atque ab eo, ubi Magum & decepto-
 rem viderunt, auersi accesserint ad Zachæum,
 & post hæc sociati sunt sibi. Sed & Clemens
 quomodo ex vrbe agnoscendæ veritatis causa
 profectus, per Barnabæ notitiam Cæsaream ve-
 nit, sibi que innotuerit & adhæserit, utque
 ab eo sit de fide religionis edoctus. Sed & qua-
 liter apud Antharadum mendicantem repe-
 rit & recognouerit matrem, utque omnis in-
 sula in eius recognitione gauisa sit, & de pu-
 dicissimæ hospitis cõtubernio, atque eius per se-
 meti-

metipsum conlata sanitate, & de liberalitate Clementis in eos, qui erga matrem benefici extiterant. Vtque post hæc Nicæta & Aquila requirentes quamnam esset peregrina mulier, cum audissent à Clemente omne negotium, se esse geminos eius filios Faustinum exclamarunt & Faustum, omnemque historiam, quæ eos egerit, patefecerint: utque post hæc matrem cautius, ne subito gaudio interciperetur, ipso insinuante oblatis sunt Petro. Sed cum hæc in auditu senis narratione gratissima turbis exponeret Petrus, ita ut audientes gestorum miraculis, & humanitatis miseratione lachrymarent, nescio unde audiens mater de recognitione patris, cursu concito irruit in medium nostri cum clamore, dicens: Vbi est meus vir, meus dominus Faustinianus, qui tam multis temporibus affligitur, ambulans per vrbes singulas, & me quærens? Hæc cum illa quasi amens clamaret, & circûspiceret, senex accurrens cum multis lachrymis, amplecti & constringere eam cœpit. Et cum hæc gererentur, Petrus rogauit turbas ut discederent, dicens inuicem dum esse vltra persistere, sed dādum eis locum familiaris inuicem se videndi, crastino autem hic, inquit, si qui vestrum volunt, conueniant ad audiendum verbum. His à Petro dictis, secesserunt turbæ, & cum vellemus nos quoque ire ad hospitium, dominus domus ait ad nos: Turpe & impium est, tales ac tantos viros manere in stabulo, cum ego omnem penam domi vacat-

*Quædā. n. in
matrimonio
licet recte, pa-
rū tamen ve-
recūde et de-
core in publi-
co sunt.*

cantem habeam, lectosque stratos quam plu-
 mos, & quæ necessaria sunt parata. Sed Petro
 contradicente, vxor patrisfamilias cum libe-
 ris prostrabat se ante eum, & exorabat dicens:
 Obsecro te, mane apud nos. Sed ne sic quidem
 quiescebat Petrus, donec filia eorum, qui ro-
 gant ab immundo spiritu multis temporibus
 vexata, & catenis vineta, quæ fuerat intra
 claue clausa, effugato à se dæmone, & ostijs
 præfectis cum catenis suis veniens, procidit
 pedes Petri, dicens: Rectum est mi domi-
 ni, ut agas hodie hic salutaria mea, & non con-
 milles neque me, neque parentes meos. Petro
 autem requirente catenarum sermonumque
 eius causam, parentes præter spem læti effecti
 de filia sanitate, & velut stupore quodam ad-
 toniti, ipsi quidem dicere nequeunt: astantes
 autem famuli aiunt. Hæc à septimo ætatis anno
 dæmone occupata, omnes qui accedere tenta-
 rent ad eam, scindere, dilaniare morsibus, etiã
 distrumpere, & hoc per viginti annos vsque ad
 præsens facere nunquam destitit, nec ab ali-
 quo potuit curari, sed ne accedere ad eam
 quisquam valebat: multos enim inutiles red-
 didit alios & peremit, omnibus enim viris
 validior erat, sine dubio viribus dæmonis ni-
 la. Nunc autem, vt vides ex præsentia tui dæ-
 mon quidem fugit, ostia verò, quæ summo cū
 monumento clausa fuerant, aperta sunt, & ip-
 sa sana stat ante te, rogans vt diem salutarium
 tuorum & ipsi & parentibus facias, & maneat

Y 5 apud

apud eos. Hæc cum ita vnus ex famulis enar-
rasset, & ipsæ catenæ de manibus eius ac pedi-
bus fuissent spontè resolutæ, Petrus certus
quod per ipsum sanitas hæc reddita sit puellæ,
adquieuit manere apud eos. Sed & illos, qui
remanerant in hospitio vna cum vxore sua
transire iussit, & vnusquisque acceptis seor-
sum cubiculis mansimus, atque ex more cibo
sumpto, redditisque laudibus Deo,
suis singulis requieui-
mus
locis.

COLLA.